DE REGRESSV
DEMONSTRATIVO

HIERONYMI BALDVINI
E MONTE ARDVO, PHILOSOPHI
Solertissimi, Quæsitum optatissimum.

F. GOMETIO PAGANO NEAPOLITANO THEOL.
Franciscano Dilucidatore & Locupletatore.

Elenchus Omnium Eorum, Quæ hic Continentur,

PRIMVM, *Quòd secundum Auer. Subiectum scientiæ potest demonstrari demõne propter. quid, & non quia, aut simpliciter, aduersus omnes Auerromastiges.*

SECVNDVM, *Quòd demonstratio quia. est uerè demonstratio secundum Arist. & Au. Cõtra omnes Græcos, Arabes, & Latinos.*

TERTIVM, *Quòd tres sunt species demonstrationis, essentialiter distinctæ, secundum Arist. & Auer. de quibus demonstratio in communi, dicitur analogicè, & non æquiuocè contra eosdem.*

QVARTVM, *Quòd secundum Arist. & Auer. Duobus in modis possumus uenari numerũ specierum demonstrationis, quod sanè moderni non olfecerunt.*

QVINTVM, *Quòd tres species demonstrationis, uarijs nominibus, ac nomenclaturis nuncupãtur apud Arist. Auer. & Themistium.*

SEXTVM, *Quid est regressus demonstratiuus secundum Arist. & Auer. & quomodo fiat secundum eorum placita, & in qua figura.*

SEPTIMVM, *Quòd regressus demonstratiuus non uerè dicitur circulus, cùm faciat figurã triangularem, contra omnes Antiquos, & modernos Logicastros.*

OCTAVVM, *Quòd finis regressus demonstratiui, est scientia perfecta, contra modernorum opinionem.*

NONVM, *Quòd in scientia naturali, uerè, & appropriatè fit regressus demonstratiuus, aduersus omnium ferè placita.*

DECIMVM, *Resoluta determinatio totius quæsiti declaratur, secundũ Ari. et Au. doctrinam.*

OMNIA *Post Primam Editionem Emendatiora & Locupletiora In Lucem Prodeunt.*

MAGNANIMO AC EXCELLENTI DOMINO IOANNI

Iordano Arenati, Patritio Neapolitano, Frater. Gometius Paganus Neapolitanus Theol. Franciscanus, Bene Agere.

OLENT Populi inespugnabili arce, & propugnaculis sua oppida circummunire, quibus tum iniurias ab ingruentibus hostibus propulsare ualeāt tùm etiam ut quandam dignitatem præ se ferre uideantur. Qua propter editurus ego opusculum hoc de Regressu Demonstratiuo perindè Tyronibus, atque Veteranis, in Logica optatissimū inter tot Heroas mihi familiaritate coniunctissimos offendi nullum, cui magis quàm tibi debeam, Vnde uelut oppiduli nostri (Magnanime Iordane) arcem munitissimam te deligere decreui, Non tantùm enim à Zoilis mordicus allatrantibus quàm tutissimum extiterit, uerùm tali tantoq; nomine illustratum longè dignissimum apparebit, quod tamet si breuius sit opus, quàm tua mereatur amplitudo, rei tamen grauitate breuitas compensatur. Hactenus enim adeò eruditorum ingenia huiusmodi negotium uexauit, ut uel à nullo, uel à paucis de re hac Arist. mens; suique cordubensis fuerit optimè concepta: Suscipe igitur Heros amplissime pro nostri animi uoluntate, quæ semper erga te fuit uel paratissima opusculum hoc, quod si tibi (Vt spero) per gratum fore sensero, non multum erit, ut ad grauiora me, & in dies exuscites, Vale Neap.

FRANCISCI BALISTERII SICVLI ZANCLAEI

Ad Lectores Asclepiadeum,

Vexauit nimiùm candida pectora,
Doctorum latebris clausus, & obrutus,
Regressus Logicæ Dixeos, & modò
Illustri imprimitur lucidior Die,
Huc huc ò Iuuenes corda remittite
Nec paruo precio parcite, grandia
Si dona accipitis, uosq; Gometio
Magnas perpetuò dicite gratias.

Io: Francisci Lomb. Neap. Distichon.

Regressum peperit Baldini pagina: fouit
Gometius, gremio continuitq; suo.

vocat dicer. demosi: circularem. demost. reciprocam

HIERONYMI BALDVINI
PHILOSOPHI EXCELLENTISS. QVAESITVM
optatissimum, An detur Regressus demonstratiuus.

PROOEMIVM.

QVAERVNT Non solum noui logici sed antiqui (vt Arist. primo post. 22. dicit) an detur demonstratio circularis, seu regressus in artibus, & in scientijs, & non solum quid sit sed etiam an sit: huius quaesiti ueritatem, iuxta ueram uiam inquirere intendimus, prius tamen ue more periti agamus regulatim, ex pri. post. 1. & 2. post. primo ubi dicit Ari. ante quodlibet quaesitum si est, debere prae cognosci quid nomē rei quaesitae q̄ iponet, quó diri gamur ad sciendum id, quod quaerimus ut sciamus quaerere, & iō primū quod intendimus facere, est manifestare regressum, & circularem demonstrationem

Regula Ar. primo post. pri. 2. post. primo. q̄ prae cognitio quid noīs quaesiti, semper ē praeaccipienda.

¶ Prima declaratio est Themistij primo de anima c. 7. Regressus est obambulatio quaedā circularis, quaedam obambulatio. i. contra ambulatio, Nam prius ambulamus à praemissis ad conclusionem, & obambulamus. i. contra ambulamus a conclusione ad praemissas, insuper ipse Themistius sumens ab Ari. pri. post. 20. & 22. metaphorice circulum: Nam sicut in motu circulari ab uno puncto incipientes ad idem reuertimur, ita in motu intētionali incipimus à praemissis ad conclusionem, & deinde à conclusione ad praemissas reuertimur, & est metaphorice circularis processus ab eodem in idem.

Prima definitio ad noīs, ipsius regressus, seu demō. circula. secundū Them. pri. de aīa cap. 7.

¶ Est etiam alia declaratio in primo post. cap. 6. in fine, ubi sic dicitur, regressus, seu demonstratio circularis est demōstratio eorum quae conuertuntur. i. praemissae cum conclusione ad inuicem. i. una per aliam. i. demonstrare conclusionem, per praemissas, & praemissas per cōclusionē, est demonstratio ad inuicem: Et hanc Auer. uocat in com. demonstrationem reciprocam, hac de causa, qa praemissae, & conclusio se mutuó, & reciproce ad inuicem monstrant, & sumitur hoc ab Arist. primo poste. cap. 30. com. 91. & 96. ubi dicit Arist. contingit alterum per alterum demonstrari ad inuicē, mutuó, & reciprocé. Amplius in fine textus, Arist. uocat cōuersionem medij, ipsum regressum, seu demonstrationem circularem, & hoc ideo est, quia in tali processu conuertitur, & mutatur ipsum medium, in ipsa demonstratione medium demonstrat maiorem extremitatem, In secundo conuertitur maior extremitas, & sumitur pro medio, Medium uero pro maiori extremitate, & sic fit conuersio medij, quoniam mediū conuertitur, & fit maior extremitas.

Secū. defi. quid noīs secūdum Arist.

Tertia defin quid noīs secūdum Aue. & Arist.

¶ Et sic regressus, secundum istum modum dicendi, est conuersio medij, ut dicit Themistius primo post. cap. 7. Regressus est io quo. i. praemissa qua utimur ad demonstrādum aliud. i. conclusionem, & statim reuertimur per illāmet cōclusionē ad demōstrādā. ¶ Est ergo secundū istū modū dicēdi regressus, reuersio à cōclusiōe mōstrata ad mōstrādā praemissā suā, ex quibꝰ oībꝰ iam scitur, quod quaerimus.

Quarta definit. quid noīs secūdū Arist.

¶ Quaerimus nanq; an regressus in artibus fieri possit, an possimus. s. ex conclusione monstrata praemissas suas demonstrare. i. an praemissae, & conclusio se inuicem, & mutuó, reciproce possint se demōstrare. s. praemissas cōclusionē mōstrare, & e contra conclusionē suas p̄missas: Cognitio quid nominis regressus, & demōnis circularis, huiusq; patet.

¶ Sequitur alia regula Ar. prim. caeli tex. com. 110. q̄ statim cognito quid nominis quaesiti, si significatum eius est multiplex, est prius distinguē dō, ne accipientes simus eius significata quae nō intē dimus, & faciamus nobis intentū confusum, sophisticō, & aequiuocū: ideo oportet prius distiguere illud quod intendimus scire, & accipere significatū uerū quod nos intēdimus scire in proposito nostro. Cū ergo regressus in artibus, & in scientijs, fiat pluribus modis, & plura habeat significata, prius oportet narrare eius significata, & accipere illud quod ē ad ꝓpositū nostrū.

Regula Ari. pri. caeli. 110. q̄ oē aequiuocum est prius distī guendum.

¶ Aduertite igit̄, q̄ demō circularis, pluribus modis dicitur, ut patet pri. & 2. prio. ca. 5. syllogismus circularis, qui ex p̄missis mōstrat cōclusionē, & ex cōclusione cū altera p̄missarū conuersa mōstrat alterā, exēplū, oē aīal rōnale risibile, oīs hō aīal rōnale, ergo oīs hō risibilis, reuertimur à cōclusiōe cū cōuersa maioris, ad ꝓbandū maiorē, hoc modo oīs hō ē risibilis, cōclusio ꝓ maiori sumat̄, & cōuersa minoris ꝓ minori, oē aīal rōnale ē hō ergo sequitur maior ꝓ cōclusione, oē aīal rationale est risibile, hoc totū est motio circularis, qa maior mōstrat cōclusionē, & demō haec circularis, fit duabus cōdibꝰ. obseruatis quarum prima ē ut termini sint cōuertibiles, qa aliter minor uniuersalis affirmatiua nō cōuerteret in uniuersalē affirmatiuā, ut dicit Ar. pri. priorū. Secūda conditio ut mediū in secundo syllogismo sit ipsa maior & nō aliqs terminus extra syllogismū, qa si esset aliqs terminus, nō esset demō circularis, ab eodē in idē, ut. a. ē. a. ad mediū, & à medio ad maiorē: de isto mō nō loquimur, qa clare Ar. & alij cōcedunt esse modū possibilem syllogizandi circulariter, & ēt dat plures modos possibiles ibi Ar. & manifestat exēplo, & clarū est, & de re clara nō intēdimus ingrere, qa nos quaerimus, an demō circularis sit possibilis, & non quaerimꝰ an syllogismus circularis sit possibilis.

Regressus est nomen aequiuocū, & demonstratio circularis ēt, secūdū Ar. & Auer.

¶ Secūdus modus circulandi habet̄ in secundo prio. cap. 8. contrarius primó, qm̄ ī hoc, 2. mō, nō à cōclusiōe, ad ꝓbādū p̄missas ꝓcedit̄, sed à cōtrario cōclusionis cū una p̄missarū, ad destruēdā alterā, & sic uocat̄ syllogismus conuersiuus, e contrario circularis, quia ꝓcedit à contrario conclusionis, & non à conclusione, & ad destruendum praemissas, & non ad construendū, & Ari. in eodē cap. 8. dat exēplum, ut nullus homo est risibilis, contrarium conclusionis, & non ipsa conclusio sumitur, oē aīal rationale homo, & accipiat̄ conuersa minor, & sequitur, nullum rationale est risibile: Neq; etiam loquimur in hoc nostro proposito de modo isto circulandi, quia clarus est secundum Ar. ibi in illo cap. 8. & non est demonstratiuus, & neq; constructiuus: nos uero quaerimus in hac quaestione, regressum circularem demonstratiuum, & constructiuum.

¶ Tertius modus circulandi patet in secundo prio. co. 2 oē à conuertente ad conuersam, & à

cõuersa ad conuertentẽ, regressus circularis ẽ ab eodem in idem, Neq; etiam de hoc tertio modo circulãdi loquimur: (quoniam ut ibi diximus) nõ solum nõ est demonstratiuus regressus, sed nec syllogisticus, sed est quidam modus adminiculatorius, & melius diceretur iuuamen ad ipsum syllogismũ. ¶ Quartus modus circulandi habetur in secundo topic. cap. 22. & in cap. 24. ubi uocatur consequentia à contrario. i. ex terminis contrarijs, & infinitis positis, inferre medium, exemplum huius est hoc, bonum nõ bonum, non suaue nõ bonum, non suaue, ergo suaue bonum, consequentia circularis est ista: ab eodem ad idem, & nec loquimur de hoc modo, quia talis modus non est syllogismus, nec etiam demonstratio, sed est quædam sequela logica, & consequentia per accidẽs, qua artes utuntur ad iuuandum syllogismum, & demõnem, non tanquã principale instrumentum. ¶ Vltimus modus circulandi in artibus, habetur ex. 5. met. cap. de priori, ubi dicitur, q unus modus prioritatis ẽ, q prius est illud à quo non conuertitur subsistendi consequentia, & fit quando causa, & causatum se mutuo inferunt, exemplum Arist. habetur illic, & de isto modo neq; loquimur hic: Quia hic modus nec syllogismus, nec demõ, sed modus sequelæ iuuans demonr. Restat igitur q cum supradicti modi circulandi non sint ad nostrum propositũ, ut unus sumatur de quo quærimus in hac qõne, & iste ẽ: cuius nomen est declaratum, & est quando præmissa in demõne facit scire conclusionem, & reuertimur à conclusione eiusdem demõnis ad præmissa. ¶ Vnde quæsitũ sub hoc modo qritur: An regressus demonstratiuus scientificus sit possibilis. i. An postq̃ ex præmissis demõnis sciuim' cõclusionẽ, possumus circulariter reuerti ex illamet conclusione demonstrata, & scire illãmet præmissam, est ergo quæstio de regressu demonstratiuo & scientifico. ¶ In hoc quæsito hunc ordinẽ seruabimus. Primo ponemus aliorum opi. Secundo dicemus quæ sit mens Ar. & excuso me, si ero prolixus quoniam materia ista, est ualde difficilis, propter diuersitatem opinionum.

Titulus quæsiti.

Modus procedendi in quæsito.

¶ CAPVT PRIMVM IN QVO *narrantur aliorum opiniones.*

Prima opinio. Ponent ĩ regressũ seu demõ. circul.

PRima opi. ẽ antiquorũ, quã infringit Ari. primo post. tex. com. 20. Et notate, q ista opi. supponit Primo definitionẽ scire simpliciter, & d. q scire simpliciter, est p cãm priorẽ, notã naturæ, & nobis, Nobis, qa sensata, Naturæ, qa prior in esse. Secũdo supponit oĩa posse sciri tali scientia, tali demõne simpliciter, qa nihil sciẽ, nisi tali scientia, & tali demõne simpliciter. Tertiò supponit, pricipia demõstratiua nõ facere scire cõclusionẽ, nisi sit scita, ex ijs tribus psuppositis ipsi antiq, hãc inferũt cõclusionẽ, in sciẽtijs non solũ est possibile, sed ẽ necessariũ fieri regressum demõstratiuũ, demõne simpliciter, & ipsi pbãt sic, hãc cõclusionẽ: Ipsæ pmissæ, quæ faciunt scire cõclusionẽ, aut sũt notæ, aut ignotæ: Si ignotæ, nõ possunt notificare conclusionẽ, qa ignota non notificãt ergo oportet ut sint notæ, & scitæ, & nõ nisi scientia demõnis simpliciter scitæ, p illud fundamentũ supra dictum, q nihil scitur apud eos, nisi per demõnẽ simpliciter: Si pmissæ, ergo scitæ simpliciter sunt, aut p conclusiones, aut per alias præmissas, si per conclusiones, tunc ipsi dicunt, q habetur intentum, fieri regressum per demonstrationem simpliciter, ergo ipsæ præmissæ fuerunt scitæ per conclusionem, & non nisi per demonstrationem simpliciter, quia apud ipsos non datur aliud scire, nisi scire simpliciter: Si uerò dicitur, q præmissæ sciuntur per alias præmissas, tunc ipsi quærunt de illis alijs præmissis: an sciũtur, uel nõ Si sciuntur, aut per præmissas, aut per cõclusionem: Si per conclusionem, tunc habetur intentum, si per pmissas, tunc quæritur de illis, & sic erit processus in infinitum, & non datur processus in infinitum, ergo melius est dicere, præmissas sciri scientia simpliciter per conclusiones, & dari regressum in demonstratione simpliciter, hæc est ratio, & probatio antiquorũ

An. primo post. c. 21. q ẽ fundamentum utrisq; secta omnia sciri per demonẽ.

¶ Contra hanc opinionem antiquorum, argumentatur Ar. primo post. tex. cõm. 22. 23. & 24. & prima rõ Ar. supponit unum concessum ab eis, q demonstratio simpliciter procedit ex notis nobis. i. ex sensatis, & naturæ. i. ex prioribus in esse: Quo stante, arguit Ar. deducendo ipsos antiquos ad impossibile, hoc modo. s. Si præmissæ notificant simpliciter conclusionem, ergo priores, & notiores, & notæ nobis, & nãæ ergo idem prius, & posterius, & idẽ notius, & ignotius respectu eiusdem: quia præmissæ inquantum notificant conclusionẽ, sunt priores, & notiores, inquãtum uero notificantur à conclusione, erunt ignotiores, & posteriores: & sic idem respectu eiusdem erit notius, & ignotius, & prius, & posterius, secundum eũdem modũ, ut dicit Auer. primo post. c. 22. ¶ Amplius Arist. in eodem textu. d. & recitat responsionẽ falsam antiquorum: Quandoquidem dicunt ipsi antiqui, q non inconuenit, idem esse prius, & posterius, notius, & ignotius diuersimode: Et sic esse (dicunt ipsi) in proposito q. s. præmissæ notificant conclusionem, tamq̃ priores, & notiores simpliciter. i. nã, Cõclusiones uerò notificant præmissas, tanq̃ priores & notiores nobis, & non nã, ergo idem respectu eiusdẽ (dicunt ipsi) ẽ prius, & posterius, & notius, & ignotius, diuersis tantum modis, & non eodem modo, & sic non inconuenit, idem esse notius & ignotius, hæc est responsio antiquorum. ¶ Ex hac responsione, Ar. deducit antiquos ad contradictionem, in tribus dictis ipsorum, per quæ dicta ipsi antiqui tria concedunt: Primum erat hoc, q scire simpliciter, fit uno modo, & non pluribus modis: Secundum erat hoc q scire simpliciter, fit semper à noto naturæ, & nobis sicut fuit definitum com. 6. Tertium erat hoc, q ambo processus in regressu sunt demonstratio simpliciter, tunc stantibus ijs tribus dictis, & cõcessis ab eis Ari. deducit eos, hoc modo. si uos ò antiqui dicitis, q secundus processus, quo conclusio notificat præmissas, fit ex notis nobis, ergo sequitur contra tertiũ dictum, quod uos ò antiqui concreditis, q. s. uterq; processus, est demonstratio simpliciter. Dicitis enim q in secundo processu, proceditur à notis nobis, & ã nobis simpliciter, ergo scire simpliciter, est male definitum, nam fuit dictum, q in scire simpliciter, proceditur à notis naturæ, tunc uerò ò antiqui, uos ponitis secundum processum, constare à notis nobis tãtum, ergo scire simpliciter, male definitũ. ¶ Vlterius sequitur, contra dictum primum, q non erit unus modus sciendi simpliciter, (ut dicebatis) sed erunt duo modi sciendi simpliciter, unus. s. ex notis naturæ, & alius ex notis nobis. ¶ Euadere possent illi dicentes, q secundus processus, non est demonstratio simpliciter. ¶ Contra arguit Ari. quoniã tunc dictum tertium esset falsum, ubi dicebant antiqui, q ambo processus ipsius regressus, sunt demonstratio simpliciter. ¶ Argum secũdo Ar. cõtra ãtiqs: Et assumit pri' unũ, & hoc ẽ, q rõ qua idẽ p idẽ pbat, ut. a. ẽ: Quia a. est & sic facile ẽẽ, sic oĩa mõstrare, Et Au. exponit primo de gñratione secũdo cõm. rõ leuis, facilis ẽ: Quando unusq; q scit, et rõ uulgaris, quã sciũt uulgares. Sin qũ assumit Ar. ẽ hoc, q rõ leuis, & facilis ẽ quã sciũt uulgares

Primum arg. demõstra. cõtra antiquos.

Respõsio antiquorũ

Contra responsionẽ antiquorũ

Euasio antiquorum

Contra euasionẽ.

Secundũ Arg. Ari. contra antiquos.

uulgares, & ratio in artificialis est, qua nõ utitur ars, nec docet causam: Et probatur exemplo, & etiam ex textu Arist. primo met. textu. cõm. 3. q facile uulgatũ non pertinet ad artem, sed solum difficile, ut patet: secundo post. cap. 15. quæ sunt manifesta omnibus sensibus, & uulgaribus, ars destruit, quia non pertinent ad artem: Et probat Arist. in tex. q non sit artificialis, quam rem uide clarius secundo priorum cap. 27. si esset artificialis iste modus arguendi, ergo nihil esset occultum, & omnia essent per se manifesta, qđ est falsum ad sensum: occulta namq; sunt illa, quæ nõ sciuntur, nec possunt sciri de facili: Consequentia ista probatur ab Arist. illa quæ per se sciuntur, sunt iam per se manifesta, & non sunt occulta: Minor, sed ista omnia sunt per se manifesta, idem fundamentum probat Ar. secundo prio. cap. 17. ratio quælibet artificialis, procedit à noto ad ignotum, sed idem non potest esse notum, & ignotum respectu eiusdem, ergo idem per se ipsum respectu artificialis non potest notificari. ¶ Ex hoc namq; fundamento, arguit Ar. contra antiquos hoc modo, q si daretur regressus in artibus, in demonstratione simpliciter non esset alia ratio, q̃ probare idem per semetipsum, ut. a. est, quia. a. est. sed ista ratio per fundamentum sumptum, est ratio facilis, leuis, & uulgaris, & non artificialis, ergo regress᷒ positus ab antiquis, non est artificialis, nec pertinet ad artem, consequentia restat probanda. s. q in regressu eorum antiquorum, probetur idem per idem, ut. a. est, quia. a. est. ut Aristo. probat in textu, & clarius hoc uide tu, secundo priorum capit. 17. syllogismi demõstratiui duo simpliciter, qui faciũt ad regressum, omne. b. est. a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. Secundus syllogismus, quo fit regressus, est talis, conclusione prænota, omne. c. est. a. pro minori, sumatur conuersa minoris, omne. b. est. c. ergo sequitur pro conclusione maior prioris syllogismi, omne. a. est. b. isti duo syllogismi regulantur per dici de omni, hoc modo: Primus syllogismus regulatur. c. est. quia. b. est. &. b. est. quia. a. est: ergo à primo ad ultimum. c. est, quia. a. est: Secundus syllogismus regulatur à contrario. a. est quia. b. est: &. b. est, quia. c. est: ergo à primo ad ultimum. a. est. quia. c. est: sed. c. erat, quia. a. erat, ergo. à primo ad ultimum. a. erat. quia. a. erat.

Tertiũ argu. Arist. contra antiquos.

¶ Arguit tertio Aristote. contra antiquos, & sumit fundamentum suum ex secundo priorum capite. 5. quód syllogismus circularis ut per conclusionem ambæ præmissę, non fit nisi in terminis conuertibilibus in prima figura tantum: Si enim termini non sunt conuertibiles, solum ex conclusione, cum. a. probatur per. b. sed nõ potest ex conclusione. a. probare. b. in secunda, & tertia figura: nec ex conclusione possunt ambæ probari præmissæ: Ex hoc modo, circulandi, & regrediendi. Sumit secundò ipse Aristot. illud quod fuit concessum ab antiquis, nam ipsi antiqui posuerunt regressum, ut omnia sciantur, ut ex cõclusione omnes præmissæ sciantur, & non relinquatur aliquod quod non sciatur: Ex his præsuppositis duobus Arguit Aristo. contra antiquos. ¶ Iste processus est inutilis, per quem non scitur finis totalis, per quem tu ponis ipsum, Addatur minor, per fundamẽtũ suũ: Sed regrediẽdo à cõclusiõe, nõ possunt sciri oẽs præmissæ, sed solũ præmissæ q̃ sunt conuertibiles, & non illæ, quæ non sunt conuertibiles, ergo sequitur contra Antiquos, quód regressus ipsorum, non facit scire omnia, cum ad hunc finem ponatur regressus.

Dubitat.

¶ Diceres tu, in primo poster. capite trigesimo primo res ueræ solum in prima figura, quia ueræ demonstrant uniuersalem affirmatiuam, quæ solũ notificatur in prima figura, primo poste. 33. demonstrationes omnes solum in terminis conuertibilibus fiunt. ¶ Ex iis dictis Respondetur ad Arist. q iste regressus est utilis, quia sequitur ad finem intentum, ex conclusione regrediendo, possunt iam sciri ambæ præmissæ, & loquor ego de regressu demonstratiuo, qui fit in terminis conuertibilibus, solum in prima figura, & in prima figura, omnes præmissæ sciri possunt.

Respõsio

¶ Respondit Auer. huic dubitationi in õne cõme. 37. in primo posteriorum, quód hoc ualet cõtra antiquos, qui dicebant, quód non solum termini conuertibiles, & propositiones conuertibiles sciuntur per regressum, sed etiam non conuertibiles Respondeat ergo contra dictum antiquorum, q sit impossibile in artibus, fieri regressum, demonstrationis simpliciter. ¶ Restat modo respondere ad rationes antiquorum, ad quas respondet Aristot. in text.

Prima rõ antiquorũ de regres.

¶ Prima ratio antiquorum est ista: Præmissæ, quæ faciunt scire conclusiones, debent esse notæ, & non nisi per demonstrationem, ergo per alias præmissas, uel per conclusionem, non per alias præmissas, quoniam sic iretur in infinitum, ergo præmissæ fiunt notæ per conclusionem, hæc est prima ratio antiquorũ

Respõsio Ar. ad hãc rõnem antiquorum.

¶ Respondet Aristot. ibidem, quod principia debent esse nota. est uerum: (dicit Aristot.) ergo per demonstrationem, Aristot. negat consequentiam, & assignat rationem Aristot. (ut supra diffusius diximus) & tertio de anima. 36. & primo posteriorum. 173. secundo posteriorum capite ultimo, & primo met. primo, quód principia demonstratiua sunt nota tantum sensu, & non per præmissas eis notiores, & sic generatur eorum notitia, & hoc dicit Aristot. in tex. quód ea notitia terminorum cognoscũtur principia: principia enim cognoscimus inquantum terminos cognoscimus.

Secunda op. Hugo. de regres.

¶ Secunda opinio est Hugonis Senensis in Microt. ubi dicit, quód regressus in artibus nõ datur, quia est inutilis, & probat ipse, q sit inutilis: Quoniam illud quod facit demonstratio quia sine regressu, frustra ponitur in regressu, sed demonstratio facit id, quod facit regressus sine eo, ergo frustra est ponere regressum. Maior est Arist. quoniam frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora: Et probat minorem, & duo sibi præsupponit: Primum est hoc, regressus facit hoc, ut ex esse effectus, demonstratione quia, cognoscamus esse causæ, secun. quód regredimur ex esse causæ ad notificandum propter quid effectus, sed hoc totum facit demonstratio quia, sine demonstratione propter quid, & sine regressu, quoniam facit scire causam esse, & ultra hanc esse causam propter quid effectus, Quod fit utiq; in regressu inutiliter, & ociose, cum demõstratio quia, faciat utrũq;: Et quód demonstratio quia faciat utrunq;, probat sic ipse, Non potest effectus inferre causam, nisi sciam᷒ illã causam eẽ inseparabilem illius, sed scito hoc, scimus propter quid effectus, ergo demonstratio quia facit scire utrunq;, & esse causæ, & propter quid effectus, ergo regressus ociosus est, & inutilis.

Pri. phy.

¶ Ex iis dictis Hugonis, tria sequuntur claré, Primũ est hoc, q non datur demonstratio causæ, quia finis eius, est notificare propter quid, & hoc facit ipsa demonstratio quia: Secundum dictum, demonstratio quia, notificat esse causæ, & illam esse causam propter quid effectus: Tertium dictum, Non datur regressus secundum Hugonem. ¶ Iste uir, toto ab errat cœlo, quandoquidem omnia eius dicta falsa sunt.

Contra opinionem Hugonis Senensis.

¶ Contra primum dictum, clare Auerro. primo posterio. 95. 96. & in epitom. capite de demonstrat. secundo cœli. trigesimo quinto ponit demonstrationem propter quid, quæ notificat causam effectus, & dicit quód demõstratio propter qd

est

est distincta à quia, & simpliciter, & dicit ꝙ demonstratio quia notificat tantum esse causæ, & non propter quid, quia illud facit secunda demonstratio. s. causæ tantum, nam in. 1. phy. 50. & 51. ponit regressum clare, contra tertium dictum Hugonis, & ponit demonstrationem quia, quæ tantū notificat eē cāæ, & non propter quid effectus. ¶ Contra tertium dictū, est opinio Ari. in pri. post. 96. & clare cōtra ōia ista dicta, ubi primo concedit regressum, & dicit ꝙ contingit adinuicem, causam cū effectu demonstrari qa est regressus, & declarando ipsum regressum, dicit ꝙ primus processus est ab esse effectus, ad esse causæ, qui tantum notificat qa, & non propter quid, secundus uerò processus, est ab esse cāæ ad propter quid effectus, tunc dico ꝙ ex his dictis pz contra Hugonem primo dari regressum, ex effectu ad causam quod est contra tertiū dictū eius. ¶ Contra hanc ēt opin. arguam ex dictis Ar. primo post. tex. cōm. 96. & ca. 16. & 23. ꝙ causa, & effectus adinuicem demonstrant͛, ergo regressus datur secundū Ar. Quando ab effectu imus ad causam, tantū notificat quia est, & nō propter quid, quod probo, quia nil dat, quod non habet, effectus non est causa causæ, ergo effectus non pōt notificare propter quid. ¶ Contra secundum dictum dicit Arist. ibidem, ꝙ si uerò à causa procedimus, demonstratio est pp quid, ergo demō pp qd, ē distincta à quia. ¶ Secundo Arguo contra idem, ex secūdo post. primo, quid est, est causa propter quid, esse simplicis, tunc stante hoc, arguo sic, ergo nec propter qd esse. ¶ Tertio arguo contra idem, & demonstratiue: demonstratio quia non potest notificare propter qd effectus, primo post. 1. quoniam causa non notificat propter quid effectus, nisi sit nota esse, & nota ꝙ sit causa huius effectus, causa non scitur esse huius effectus, propter cognitionem solius esse, & solius suæ existentiæ, ut patet secundo post. cap. 13. ꝙ existentia est accidens rei, & non substantia rei, ergo causa non est cā suæ existentiæ, sed sua substantia, quia est accidens eius, & non substantia rei, causa ergo ne scitur inquantum causa, cum cognoscit͛ quo causa proprie, & causa proprie suæ substantiæ: ergo tunc propria causa inquantum causa, quando substantia sua cognoscitur per definitionem, Huic rationi, etiam addit hoc, secundo post. 30. posterius in demonstratione quia non potest facere subiectum rei, & quid rei definitionem, ergo non potest facere cognoscere ipsum esse causam, ergo non potest facere cognoscere propter quid effectus. ¶ Respondetur uere ad argumentum Hugonis, & prius notan. est, ꝙ primo post. 91. & 95. Quæsito. 5. & 6. posterioristico in epic. logicali: dicit Auer. contra Auicenoam, ꝙ in demonstratione quia, non oportet cognoscere effectum, esse connexū causæ inquantū cā, sed solum esse connexū, per se, & essentialiter per regulā primi posterio. ubi docentur, quæ sunt per se essentialia, & demōstratio quia ab effectu ad causam, est syllogismus categori. & reducitur ad formam categori. hoc modo. s. motus æternus est, hæc est maior, & minor est ista, motor æternus existit, in minori debemus pcognoscere motū æternū cum motore æterno per se, & essentialiter esse connexū per regulā primi post. non. n. requiritur motū æternum esse connexum motori æterno, ut cā, & causatū: Ex quo Respondetur ad argumentū Hugonis, ꝙ nō possumus scire ex eē effectus in demōne. qa, eē causæ, nisi sciamus illā esse causam illius effectus, Et negatur hæc maior: qa sufficit scire, ꝙ sit cōnexa essentialiter. & per se, & non sufficit scire, ꝙ sit causa tm̄ illius effectus. ¶ Est alia opi. Fratris. Francisci dominicani Neritonensis, qui tria dicit Primū ꝙ regressus datur: Secundum ꝙ primus processus, est demō qa tm̄: Tertium ꝙ secundus à cā ad effectū, ē tm̄ syllogismus topicus, & non demōstratiuus: Probat ipse tm̄, hoc mō: qa oīs syllogismus est necessarius, demō qa. est syllogismus, ergo est syllogismus necessarius, ergo demō. ¶ Ista rō est sophistica, a non cā, ad cāum, qa mediū non est cā totalis demōnis, quod requiritur primo posteriorū. 95. ꝙ sit necessarius effectus, & proprius, & ꝙ sit notus, quo ad totum, & quo ad cām totalē demōnis, quia igitur ratio ista est sophistica ideo reiicienda est, & ꝙ sit uerū, patet pri. post. 11. & 15. ꝙ syllogismus ex terminis probabi. & ex terminis necessariis uocatur demō accidentalit, & sophi. ¶ Arguit ipse Frater Franciscus secundò sic, si demō qa, non eēt demō, tunc scientia naturalis non esset scientia, contrariū patet primo physicorū primo, & 6. met. primo, & 23. Et probat ipse consequentiam: qa pri. phy. secūdo, instrumentū quo sciētia naturalis acquiritur, ē demō qa: ergo si demō qa, non eēt demō, tunc scientia naturalis, non esset scientia. ¶ Conclusio ipsius Francisci est uera, sed ipse arguit ex præmissa falsa, qm̄ scientia naturalis, nō ē sciētia à demōne quia, qua solū scimus esse ipsius causæ, sed est a demōne propter quid, qua scimus res naturales per cām: & ꝙ hoc sit uerū probatur sic pro nūc ex dictis Arist. nā dicit Ar. pri. phy. ꝙ scientia quæ est finis naturalis negotij, est scientia per cām, & nō dicit ipse Ar. ꝙ sit scientia ex effectu rerū naturaliū: Rationes igitur suæ sunt falsæ, licet cōclusio sit uera. ¶ Probat etiam ipse Franciscus secundum processū à cā ad effectum, non esse demōnem: omnis demō inquantum syllogismus, est ex notioribus, secundo priorum cap. 17. inquantum uerò demō, primo posteriorum, ista non est ex notioribus, ergo nō est demō Maior patet primo posteriorum: Minorem probat ipse primo posterio. 15. illud quod est causa notitiæ alicuius est magis notum, sed eē effectus est causa notitiæ esse causæ, ergo esse effectus est maioris notitiæ ꝙ esse causæ, exempli gratia, notitia esse effectus ut. 8. & notitia esse causæ ut quatuor: ex isto fundamento ipse probat intentum, quòd demonstratio causæ procedit à notitia causæ, ad notitiam effectus, sed notitia causæ est minor, quia est ut quatuor, & notitia effectus maior, quia est ut. 8. ergo in processu tali, proceditur à minus noto ad maius notum, ergo talis processus; nec demonstratio, nec etiam syllogismus. ¶ Arguit secundò sic, primo posteriorum tex. comm. 12. demonstratio fit ex præmissis necessarijs, & primo priorum primo, syllogismus fit ex præmissis necessarijs inferentibus conclusionem, præmissæ talis processus non sunt huiusmodi, & probat ipse sic, ex. 2. poste. cap. 13. de causis cap. 17. si effectus est; causa est necessariò, & si causæ sunt, effectus nō est necessariò, & loquitur de demonstratione propter quid, ergo suæ præmissæ non inferunt necessariò conclusionem, nec sunt necessariæ in demonstratione, ergo nec demonstratio, nec syllogismus. ¶ Arguit. 3. demonstratio non fit ex necessarijs ex suppositione, ista est huiusmodi, ergo non est demonstratio: maiorem probat necessarium ex suppositione, est necessarium per aliud, quia supposito alio scilicet effectu, ut sit necessarium: & per aliud necessarium, est necessarium per accidens, ut patet primo posterio. trigesimo sexto. & hoc non ingreditur demonstrationem, ut patet primo posterio. quadragesimo tertio, & quadragesimo quarto, Minorem probat ipse sic, ex secundo posterio. capite. decimo tertio, ubi clare dicit Aristot. ꝙ in demonstratione causæ tantum non arguere ex necessario simpliciter à causa ad effectum, nisi ex suppo

sitione

Primā Argu. contra Hugonem.

Secundā Arg. contra Hugonem.

Tertium arg. cōtra Hugonem

Soluitur Arg. Hugonis.

Formalis solutio arg. Hugo.

Tertia op. Opi. fratris Francisci. Neritonensis de regressu.

Primā arg. ꝙ processus ab effectu ad cām, sit demonstrat.

Respōsio.

Secundū arg. eiusdem idem probans.

Respōsio,

Primum arg. Francisci. quòd processus a cā ad effectū, non sit demō.

Secundū ꝙ processus à cā ad effectū non sit demon.

Tertium arg. Francisci.

stione scilicet supponendo causam esse, quia effectus est. ¶ Argui. quartus si demonstratio propter quid, esset demonstratio, & daretur regressus, tunc subiectum posset demonstrari à priori in scientia cuius subiectum est, contra Aue. primo phy. ultimo, secundo phy. 11. 26. 2. de anima 27. & primo poste. tex. cōm. 20. ubi dicit Au. q subiectum nō demonstratur aliqua specie demonstrationis, Et cōsequentiam probat ipse, ex primo phy. 6. corpus cōpositum est, ergo corruptibile, ergo materia prima ē, qua corpus compositum est corruptibile, ex esse causæ demonstratur esse effectus qui effectus est subiectum in philosophia naturali, si ergo secundus processus esset demonstratio, subiectum esse, in scientia posset demonstrari à priori, quod omnes inficiantur

Quartum arg. Frā.

¶ Arguit. 5. hoc modo, per ipsum effectum ipsa causa facta notior, aut ē facta nota p itellectū, aut tm̄ p sensum, non per intellectum, quia tertio de anima cōm. 56. intellectus nihil notum habet sine sensu, ergo erit facta nota per effectum, & per sensum, sed apud sensum ipse effectus, semper est notior, ergo uirtute sensus, causa nunquam fit notior ipso effectu, ut sit medium ad demonstrandum hoc. Quòd apud sensum ipse effectus semper sit notior causa, probat ipse, ex secundo de anima. 63. 64. & 65. substantia est sensata per accidens, accidentia uerò per se sunt sensata, sed sēsatum per se est notius apud sensum, quàm sensatum per accidens, & ipse effectus est accidens, & causa est substantia, ergo effectus semper erit notior ipsa causa apud sensum.

Quintum arg. Frā.

Additio.

¶ Arguitur. 6. pro Francisco Nerito sic, si iste processus à causa ad effectum esset demonstratio, tunc posset notificare propter quid effectus, sed hoc est falsum, ergo non est demonstratio, & q hoc sit falsum, probatur ut dictum est, causa notificans propter quid debet esse nota, ipsam esse causam, & q sit causa effectus, quod non fit, ut dictum est, nisi cognoscitur per substantiam propriam, & per definitionem propriam, sed demonstratio quia, non potest notificare substantiam propriam, & definitionem propriam causæ, secundo posteriorum cap. 19. & 37 sed solum existentiam quæ accidens est notificat, ergo syllogismus causæ ad effectum non potest notificare propter quid effectus, ergo non est demonstratio: istæ sunt rationes Fratris Francisci Neritoensis circa regressum.

Sextum arg. pro Fran.

Cōtra op. Frā. Neri

¶ Contra istam opinionem Arguitur ex primo posterio. 95. & 96. & in epitomate logicali cap. de demonstratione, & secundo coeli. 55. in hijs locis dicit clarè Au. q iste secundus processus est à causa notificata, per esse effectus, & est demonstratio quæ est una species demonstrationis perfectior q̄ demonstratio quia. ¶ Et dat rationem secundo coeli. 35. & primo posteriorum cōm. 95. quæ talis est, omnis syllogismus est ex essentialibus, & per se, & procedit à noto naturaliter, notificans aliquod quæsitū scientificum ignotum naturaliter, Omnis talis processus syllogismus demonstratiuus est ex definitione præmissarum demonstratiuarum, & essentialium ex definitione quæsiti, quod est in demonstratione: Minorem probat Auerro. ponens casum in terminis, & supponens unum ex secundo posteriorum primo, quæsita in demonstratione sunt ignota naturaliter, quæ possibilia sunt necessariò sciri per demonstrationem, & sunt quatuor, si est, quid est, quia est, & propter quid est.

Prima rō demonstr. contra Fran. Nerito.

¶ Secunda ratio: syllogismus ex præmissis essentialibus, est demonstratiuus, & nō topicus, sed secundus processus à causa ad effectum procedit à causa per se essentiali, ergo est syllogismus demonstratiuus, ut patet primo post. 96. in regressu est demonstratio adinuicem, quoniam effectus demōstratur per causam, & econtra: qui uadit ab effectu ad causam, est demonstratio, & dicit scientiam quia: & qui regreditur à causa ad propter quid effectus, ē demonstratio faciens scire propter quid tantum: Et primo post. tex. cōm. 94. dicit Arist. q differt scire quia à propter quid: Et Auer. hoc idem replicat, in cōme. 96. q non solum est hoc in una scientia, sed in diuersis scientijs: Tunc arguo sic, scire propter quid, est scire, ergo syllogismus faciens scire, est demonstratio quia Nullus syllogismus facit scire, nisi sit demonstratio, ut patet primo post. 2. & 2. post. 92. & 95. Quando nos sunt causæ quæ adinuicem monstrantur, sed unū est causa, & reliquum causatum, si à causato procreditur, tunc est demonstratio quia: si uero à causa, est demonstratio propter quid. ¶ Et tunc arguo sic, propter quid tantum scire rerum naturalium, aliquo genere demonstrationis, Nō quia, quia ipsa demōstratio quia, tantum notificat esse, & Non simpliciter, quia notificat esse, & causam simul: Restat solum, q syllogismus iste, qui uadit à causa, ad propter quid effect⁹ necessario est demōstratio.

Secunda rō contra Frā. Neri

¶ Respōdetur ad argumēta Francisci: Et pro solutione sunt prius duo notanda: Primo, q regressus ille fit demonstratione quia, quando ex esse effectus noto, ad esse causæ ignotum proceditur, à quo esse causæ notificato, per esse effectus regredimur demōstratione propter quid, & nō ad esse effectus, quia illud est notum, & notificatione amplius non indiget, sed ad propter quid effectus, quod est ignotum: Secundo notandum: est q esse causæ notificatum per esse effectus non sufficit ad notificandum propter quid effectus, sed requiritur ut cognoscatur ipsa cā substantia sua per definitionem, & tunc possumus regredi ad demonstrandū propter quid effectus sufficienter: Et hoc sic probo: præsupponendo unum primo posteriorum. 3. q est causa, & cognita q sit causa, facit scire propter quid effectum, sed per existentiam cognitam demonstratione quia, cognoscitur tantum esse, sed non q sit causa: probo hoc, ex secundo post. 33. existentia est accidēs rei, causa non causat accidens, sed substantiam suam, ergo existentia cognita, non facit cognoscere causam inquantum causa est, sed definitio sua facit cognoscere substantiam, & definitionem suam: ergo cognitio definitionis facit cognoscere illam inquantū causam Et pro hoc sciendum est, & datur hoc exemplum. 8. physi. 45. ex esse motus æterni inuenitur esse motoris æterni, quia esse motoris æterni non erat sufficiēs ad regrediendum ad propter quid motus æterni, & ideo Ari. nunquam regreditur, sed notificauit suam substantiam ex definitione motoris æterni, q. s. motor æternus est immobilis, impartibilis, & unus, & reliqua posita in notitia quo ad substantiam suam: Quo pri. motore notificato per esse motus æterni: substantia sua per definitionem suam, tanquam à medio sufficienti in tex. c. 53. Arist. regreditur ad propter quid motus æterni: Ex ħs clare soluuntur omnia argumenta Francisci Neritonensis.

Pro solut. primi arga. Fran. duo sunt notanda.

¶ Ad primum argumentum, Respondetur q demonstratio causæ debet procedere à notificantibus uerum, sed causa non potest esse aliquo modo notior per effectū, qa p effectū notificatur, & ipsa causa notificans ē magis nota. ¶ Respondeo modo, quòd causa notificata per esse effectus, nunquam est notior esse effectus, sed demonstratio propter quid non facit scire esse effectus, sed uadit ad esse. s. propter quid effectus, qđ ē ignoti⁹ ipā cā notificata p eē ipsius effect⁹, et p sensū ipsū.

Solu. primi. arg. Frā. Ne.

¶ Ad sm̄ arg. p̄missa demōnis pp qd cāæ, nō infert necessariò effectū, ergo nec demō, nec syllogis. Dico q aliud ē dicere, q eē causæ non infert eē effectus

Solu. secū di argu.

ctus necessariò, uerum est, & dicit Aristo. q in demõstratione propter quid, medium est causa materialis, & efficiens, in locis supradictis, dico q quantum ad esse, non inferr esse necessarium, Do exemplum, ędificator est, ergo domus est, non ualet paries est, ergo domus est, in causa materiali non ualet, quia solum causa formalis est illa, cuius esse necessariò infert esse effectus, modò in demonstratione propter quid, non fit iste processus, & sic esse causæ non infert esse effectus, & ideo econtrariò esse causæ, notificatur per tē effectus, ut ibimet dicit Aristo.

Solō. tertij argu.

¶ Ad tertium Argu. dicitur, q demonstratio propter quid, procedit ex necessarijs, ex præsupposito, quia ut dicit Aristo. in locis dictis, non procedit, nisi ex causa notificata esse p effectum per finem suppositum esse, ideo procedit sẽ per à præmissa necessaria ex suppositione finis, & ex suppositione effectus, & per hoc differt à demonstratione quæ procedit ex causa nota per se, & non per aliud, & ideo simpliciter demonstratio est perfectior ista, ut postea dicemus. ¶ Ad argu. modò Respondetur. Quando dicitur q necessarium ex suppositione est necessarium per aliud, ergo per accidens, negatur ista consequentia, Quoniam tunc necessarium p aliud, est necessarium per accidens, quando illud non est essentiale, & per se copulatum, cum secundo priorum in demonstratione causæ tantum, sumitur causa esse, necessarium per aliud idest propter finem effectum suum per se essentiale, & ideo nõ per accidēs.

Solō. quarti argu.

¶ Ad quartũ arg. Respondetur: Si demonstratio ,pp ter quid esset demonstratio. ergo esse subiecti posset demonstrari, concedo hanc consequentiam, quoniam illud quod comuniter habetur pro impossibili, apud me est necessarium: Et si hoc non esset, nullum subiectum scientiæ posset sciri: Et suppono unum secundo post. 33. q præcognitio, & quæstio demonstratiua distinguntur: tunc quæro ipsum propter quid subiecti, aut præcognoscitur, aut demonstratur, Non potest dici q præcognoscatur, quia ipse Ari. enumerãs præcognitiones primo post. secundo solum nominat esse subiecti, & quid nominis, propter quid non nominatur, ergo propter quid subiecti, est quæsitum demonstrabile de subiecto, non demonstratione quia, & simpliciter, cum ambæ istæ demonstrationes notificent esse: & esse subiecti est præcognitum, & non demonstratum, ergo sola demõstratio propter quid, quæ tantum notificat propter quid, & non esse.

Prima rõ demõstratiua q subiectũ põt demõstrari in scia, demõne sl. propter qd, & nõ demõne qa aut simpliciter: & hoc ad mẽtẽ Auerr. quod uidetur fortassis inauditum,

¶ Secundum arg. excerpitur, ex pri. post. 179. ubi Auerr. enumerans quæsita demonstrationis scienda de subiecto. d. sic, Passiones, principia. & partes, & causæ subiecti, sunt propter quid subiecti: Tunc arguo sic, propter quid subiecti, est quæsitum inquirendum demonstratione, & nõ præcognoscendum de subiecto, non demõstratione quia, & simpliciter, quia illæ ambæ notificant esse, ergo demonstratione causæ tantũ quæ solum propter quid notificat, Et probo hoc, p exemplum ex primo phy si. pri. subiectum philosophiæ naturalis est res naturalis, & rem naturalem esse, est notum ad sensum, ex primo. physico. ubi ,ponens id quod demonstratione uult inquirere de re naturali. d. sic Ari. scientiam rerum naturalium per causam, propter quid proposuit, ergo propter quid inquirẽdum demonstratione de re naturali, de subiecto philosophiæ naturalis. Tũc arguo sic, pp qd rei naturalis, & subiecti in philosophia naturali, inqrit demõne, non demõne qa, nec demõne simpliciter, qa ambæ notificant esse, ergo demõne cãæ tm̃, quæ tm̃ propter qd notificat. 2. phy. 31. clare. d. Au. q eẽ subiecti non demõstratur, sed principia. subiecti possunt demõstrari, sed principia subiecti, sunt pp qd subiecti, ergo pp qd subiecti, põt demõstrari.

Secunda ratio q subiectum possit demonstrari demõne: propter qd

¶ Addo etiam, q iõ scientia necessaria aliud nõ ingrit, qa pp qd subiecti ,pbatur, finis sciæ necessariò ingrit à scia. Minor addatur à te: Præterea ,pbo aucto. Ar. pri. phy. primo, finis totius sciæ naturalis, ẽ ingrere cãm pp qd rei naturalis.

Additio Geme.

Obiectio.

¶ Sed dubitabis, pri. post. tex. c. 2. 5. cõm. 73. pri. physi. cõm. 83. secundo physi. cõm. 22. 26. primo met. cõm. pri. 12. met. cõm. 5. tertio cœli. cõm. 4. secũdo de aia 27. 29. dicit in oibus qs locis, q ipossibile ẽ, & maxime. 2. physi. 26. q scia siue uniuersalis, siue particularis declaret suũ subiectũ eẽ, & nõ demõstrat illud siue p signũ, siue p demõnem, sed accipit tanq̃ notũ p se, aut ,pbatũ i alia scia, ergo subiectũ nõ põt demõstrari cõtra Au.

Respõsio.

¶ Respõdet huic obiectiõi, q Au. i autoritatibus istis, nõ. d. q subiectũ nõ possit demõstrari demõne pp qd, ego sũt dico, q subiectũ nõ põt demõstrari qa, & simpliciter, sed bñ demõne pp qd põt demõstrari.

Tertia ratio q subiectũ possit demõstrari in scia demõ. propter quid.

¶ Tertiũ arg. Quæro quare subiectũ nõ põt demonstrari in scientia: ¶ Solet responderi, ab oibus (ut. d. Zimara in theor. q ideo est hoc, quia subijcitur, & supponitur esse, tunc stante hac responsione, Arguo sic, illa spẽ demõstrationis non potest demonstrari, subiectum, qua spẽ demõnis demonstratur esse, sed duæ tantum species demonstrationis declarant esse. s. demonstratio quia, & demonstratio simpliciter, ergo saltim demonstratione propter quid potest demonstrare ipsum, quia ipsa demonstratio propter qd non declarat esse, uti dictum fuit.

Sol. Quinti arg.

¶ Ad quintum arg. Frã. sic Respondetur, si in demonstratione causæ, causa ẽ notior effectu, aut uirtute intellectus tantum, aut uirtute sensus tantum. ¶ Respondetur formaliter, q uirtute intellectus, cum dependentia tamen à sensu, qa primo physi. 5. causa magis, & prioris notitiæ ad intellectum, non nisi sensu, sed non fit notior esse effectus, quia totam suam notitiã non sumit, nisi ab esse effectus, & quantumcunq; augetur notitia causæ, neq; fiet notior notitia effectus propter duo, primo, qa esse effectus est notius ad sensum, quo nihil notius, qa eẽ effectus ẽ cã notitiæ, qa cãtum nunq̃ excedit cãm, sed bñ eẽ cãæ notificatũ p eẽ effectus, fit notum & mediũ sufficiẽs ad notificãdũ pp qd eẽ effectus.

Sol. 6. argu.

¶ Ad sextũ arg. dicit q cã nõ põt notificare pp qd effectus, nisi cognoscat substãtia sua, sed eẽ effect⁹ tm̃ notificat existẽtiã cãæ, & nõ substãtiã, ergo regrediẽdo à cã sua p effectũ, nõ demõstrat pp qd effectus, nec erit demõ.

Opi. Græcorum, et Moderno. de regressu, & demõnecessario clari.

¶ Dico formaliter ad hoc argu. q cã notificata p eẽ effectus nõ ẽ sufficiẽs ad faciendũ cognoscerẽ pp qd, & iõ nõ debemus statim regredi ad pp qd effectus, sed debemus prius cognoscere substãtiã cãæ p definitionẽ, qua cognita, pfecte possumus demõstrare, & regredi ad pp qd effectus. ¶ Alia opin. ẽ Modernorũ logicastriũ nrĩ tẽpestatis, & dicũt ipsi, q talis opinio ẽ Græcorũ. s. Philop. Alex. & The: sed dico q errãt infringẽdo hoc Them. qm̃ ut ĩfra patebit, ostẽdit ibi q Them. nõ ẽ huius uoti: Sed phylop. d. sic, q regressus in artibus ẽ possibilis, sed nõ demõstratiuus, nisi sm̃ unã partẽ tm̃, & nõ sm̃ oẽs eius partes, qa primus ,pcessus ab effectu ad cãm nõ ẽ demõ, sed tm̃ syllogismus, secũd⁹ uerò ,pcessus, à cã ad pp qd effectus bñ est demõ. primus processus dicit Philoponus, q ẽ syllogismus coniecturalis, seu coniectura.

Quæstio an demon. qa, sit demonstrat.

Opi. Philop. uide Aug. Suessa i pri. poste. ubi habetur clarè opi. Ioã. Grã.

¶ Et ,p hoc notãdũ est, q cõiectura, est arguere ab accidentibus, ab effectu ad cãm, si accidẽs ẽ cõuertibile cũ cã necessaris, sed nõ demõ, ut luna augetur sphericè, ergo est figuræ sphericæ, coniectura necessaris ab accidenti necessario & non est demonstratio, si uerò ab accidẽti non conuertibili, ut mulier pallet ergo peperit, cõiectura ẽ, sed nõ necessaria, Volũt

ergo

ergo ipsi Moderni philosophi, ꝙ demõ quia, non sit demõ, sed conie-cturã ab accidente necessario, & probant ipsi philosophi moderni, per multas rationes ꝙ demõ quia non sit demonstratio, & nos respondebimus ad singulas illarum. ¶ Prima ratio illorum modernorum est ista, primo physicorum primo. c. ꝙ sciẽtia, non per causam, est scientia imperfecta, sed imperfectum tale non est tale, ergo scientia non per causam non erit scientia, nam demõ quia, primo posteriorũ. 95. facit scientiã, & non per causam, ergo non est sciẽtia, & neq; est demõ, qa demõ ẽ syllogismus faciens scire, ex primo post. ¶ Respondetur ad argu. hoc, ex doctrina Au. pri. post. 95. ubi Au. respondit ad Auicennam, ꝙ impfecta demõ, est imperfecta scientia, ergo non est demõstratio, neq; scientia: Au. ibi negat consequentiam, Et dat causam, quia licet imperfectio remoueatur à uera sciẽtia, & à uera demõne quę est una spẽs, tñ non remouetur à demõne, & à scientia, in analogato, & datur exemplum, accidẽs est ens imperfectũ respectu substantiæ, & tamen nõ est imperfectum ens analogice, non igitur ualet consequentia, ita in proposito, demõ est scientia non per cãm, & est imperfecta respectu demõnis simpliciter, & demõnis cãæ tm̃, quæ sunt duæ species, ergo imperfecta à genere analogo scientiæ demõnis, negatur consequentia, qa imperfectio dicitur species perfectionis non respectu generis analogi. ¶ Secunda ratio modernorum secundo posteriorum. 94. scientia est habitus de re, per id, quod est apud naturam, & apud naturã ẽ per cãm, ergo scia ẽ p cãm demõ, qa non est demõ per causam, ergo nec demonstratio est, & nec sciẽtiã facit. ¶ Respondit Au. scientia uera quæ acquiritur per demonstrationem simpliciter, est illa, quæ insequitur opus naturæ, & est per causam, & non scientia dicta analogicè. ¶ Tertio secundo post. 39. si demonstratio per posteriora fit, quæ est quia, non habet uim notificandi quicquid est, & dat causam Ari. quia non facit scire necesse rei, & ignoto esse, ignoratur quid demonstratur, quare non facit scire esse rei, ergo nullo modo scire, & nullo modo est demonstratio, & limitat Auer. in cõm. posterius in demonstratione quia non facit scire rem esse uera scientia, quæ est per causam, ergo non facit scire rem esse uniuersaliter, & analogice, Non ualet consequentia primo poste. Arist. cum definiuit demonstrationem, ꝙ debet esse per causam, subdit, quæ uero sine causa est syllogismus, & non demonstratio, & dicit Aue. syllogismus uel persuasiuus. i. Rethoricus, uel apponens. i. sophisticus, & dat causam Arist. quia demonstratio ẽ syllogismus faciens scientiam, quam in habendo cum scimus, sed omnis scientia est per causam, ergo quæ ẽ sine cã, est syllogismus, & non demonstratio. ¶ Respondit Auer. in cõm. & dicit ꝙ non est demonstratio simpliciter de qua loquitur, & quã definiuit Ar. & signum est, quia definiuit scire simpliciter, tex. t. et definiuit demonstrationem simpliciter, ergo quando .d. nõ ẽ demõ. d. ꝙ nõ ẽ demõ, simpliciter & pfectissima, & probat Au. de ista demonstratione loquitur, quæ per medium suum concludit: Medium huius fuit istud, quia non facit scire uerum, quod est per causam, quod est scire uerissimum: ergo concludit non esse demonstrationem simpliciter quæ uerissima est, ergo non est demonstratio analogice, Non ualet consequentia, dicit, ꝙ est syllogismus in respectu demonstrationis simpliciter, non tamen dicit esse syllogismum in respectu demonstrationis analogicæ, causa est, quia adhuc non erat clarum, si dabatur aliud sciendi modus, & declarauit. 95. ibi dicit ipse ꝙ ultra scire per causam, uult dare Ari. scire quia: Ne utatur ergo

Prima rõ ꝙ demõ quia, non sit demõ.

Solutio huius primæ rationis.

Secunda rõ ꝙ demõ qa, non sit demonstr.

Respõsio Auer.

Tertia rõ ꝙ demon. qa non sit demon.

Respõsio Auer.

termino ignoto, & non declarato, dicit Ar. syllogismus, sed an sit demonstratiuus, uel non, omisit, quia declaratum erat primo posteriorum. 23. ex quo textu sumentur tres rationes. ¶ Prima ratio recentiorũ sumit unum fundamentum ex primo priorum secundo cap. ꝙ Arist. utitur terminis ignotis, ut declaret regulas illas, esse uniuersales in omnibus materijs, Tunc arguunt moderni: si demonstratio quia, esset demonstratio, ergo circulus demonstratiuus daretur quem tamen uniuersaliter negant in omni modo demonstrationum, & probãt quia utitur terminis ignotis in reprobando circulum, modo Ari. utitur terminis ignotis, & demonstrant illam demonstrationem esse uniuersalem, in eodem genere, & diuerso genere demonstrationis. ¶ Respondetur huic argumento, ꝙ uniuersaliter reprobare circulum in demonstratione simpliciter ambobus processibus existentibus simpliciter, non autem in diuerso genere, quia concludit ibi, & alibi ut dicemus. ¶ Secunda ratio modernorũ, ex eodem tex. supradicto, si contingit demonstrari priora per posteriora tunc scire simpliciter esset male definitum, à destructione consequẽtis, ad destructionem antece. sed scire simpliciter est bene definitum, ergo non cõtingit per post. demonstrari priora, ergo demonstratio quia, quæ talis est, non est demonstratio. ¶ Dico ꝙ Arist. arguit contra antiquos dicentes regressum fieri, utroq; processu demonstrationis simpliciter, Hoc supposito arguit Arist. ergo si demonstrans priora per posteriora, scire simpliciter est male definitum, quia fuit definitum ꝙ sit per causam priorem, ex altera parte tu ponis alteram demonstrationẽ & aliquod scire simpliciter, posterius in regressu, ergo definitio scire simpliciter, non competit omnibus definitis, & mala est, Dicendum est, ꝙ non ualet cõtra nos, qui dicimus alterum processum esse, ex post. ad priora, & non esse simpliciter, sed esse scire quia, ¶ Tertia rõ modernorum, ex eodem textu Arist. priora faciunt scire post: eo modo, quo inductio certa, facit notũ scire. i. quomodo notificat inductio, eo modo notificat demõstratio, quia ex post. ad priora, sed inductio non facit scire demonstratiuè, ergo nec posteriora faciunt scire priora demonstratiue, quæ erit demonstratio quia. ¶ Respondit ad hoc Auer in .c. 23. ꝙ Arist. ibi non intendit dicere, æqualem notitiã facere inductionem, & syllogismũ qa: & causa ẽ hæc quia ego similiter arguerẽ, inductio non syllogizat, ergo nec syllogismus syllogizat, quod tamen falsum est, sed illud dicit gratia exempli ad notificandum illud, demonstratio quia quæ ex posteriori uadit ad prius, sic inductio uadit à parte ad totum, & pars posterior toto, modo exempla non uerificant quod intẽdimus nisi quo ad oĩa. ¶ Quartò secundo priorũ. 17. assignando Aristo. modos petitionis principij, quoniam non solum destruit demonstrationem sed syllogismum, & Ar. dicit ꝙ unus est modus petitionis, ut quando per post. notificamus priora, ut facit demonstratio quia, cum petitione principij, ergo non est demonstratio, probatur ex definitione petitionis principij, petere est non demonstrare propositum. i. non notificare illud, quod proponimus in intentione nostra notificare, demonstratio quia petit in principio, ergo non notificat propositum, ergo non est demonstratio. ¶ Respondetur, ꝙ petitio in principio est duplex: Quædam in genere, & in communitate dicta. i. apparens petitio, & non existens in ueritate, ut patet 8. topicorum penultimo de petitione, principij Aue. sic habet, definitio demonstrat passionem de subiecto, apparet petitio, sed non existit, apparet utiq;, qa uidetur definitio esse eadem cum definito, & non ali-

Recẽtiorũ logicastrium Arg. ꝙ demon. qa non sit demon.

Solutio.

Secunda rõ modernorum.

Solutio.

Tertia rõ moderno.

Solutio.

Quarta rõ moderno.

Solu.

Duplex petitio.

quid diuersum, ideo uidetur idem per idem demõstrare, & petere in principio, quia idẽ notificat seipsum, sed nõ existit, quia hæc est demonstratio simpliciter, in qua non existit petitio, quia primo physicorum. q definitio se differt à definito, sub qua, ista est nota, & sub altera definitione ignotum, & ideo nota, & ignota, sine petitione uera notificari possunt. ¶ Alia est petitio, existens petitio, quæ destruit demonstrationẽ & syllogismum, ut notum, per ignotum, & æque notum, per æque notum, & æque ignotum, per æque ignotum, isti tres modi, sunt uere petitiones in principio, quia uere non demonstrant propositũ. ¶ Tũc stante hac distinctione, Respondetur formaliter ad argumentum, quód quando posteriora demonstrant priora, petitur in principio, non intendit uere, quæ destruit demonstrationẽm & syllogismum, quia primo posteriorum. 96. inueni aliquid posterius notius, & aliquod prius ignotum, sine petitiõe principij. ¶ Quinto arguunt moderni: si daretur scire quia, & demonstratio quia, in primo posteriorum, ubi Arist. loquitur de demonstratione, dixisset, sed tantum Ar. dedit definitionem de scire per causam, ergo non datur in libro posteriorum aliud scire, & alia demonstratio, nam id dicetur, in primo posteriorum quod proponitur in principio. ¶ Respõdetur ad hoc argu. ut d. Ari. in hoc libro posteriorum q ipse est sequutus ordinem nobilitatis, & non ordinem secundùm notiùs uel secundum necessitatem, sed ordinem secundum nobilitatem, quia incepit à specie nobiliori ipsius demõstrationis, idest a scire simpliciter, & non sequutus est ordinem necessitatis, uel secundùm notius, quia secundũ necessitatem, uel secundum notius esset incipiendum à re uniuersali analogata. ¶ Hoc igitur stante, Respondeo formaliter ad argu. q ideo sequutus est Arist. ordinem nobilitatis, quia uoluit speciem nobiliorẽ demonstrationis tractare, & primò proposuit principaliter intentum, & nobilius. ¶ Alia responsio, & notandum est, quod intentio præponenda in principio debet esse clara, & non obscura, si est clara, præponitur clara, si obscura, obscura, quia esse generis scientiæ, & demonstrationis quia, nõ erat clarum, ideo non proposuit hanc intentionem, sed sub dubio, & conditione declaranda. ¶ Et dicit Aristo. in tex. Si aliud genus scientiæ demonstrationis sit, posterius dicetur, sub conditione proposuit quia non erat clarum. ¶ Replicant moderni contra hanc secundam responsionem, & dicunt sic, si proposuit sub conditione, tractauit postea in illo loco, nec tamen ibi definiuit demonstrationem quia. ¶ Respondetur ad hãc replicam, q in multis locis libri posteriorũ dicit Ar. sed principium sermonis de demonstratione quia, patet in tex. cõm. 95. ubi non solum, probat talem scientiam dari, sed ipsam definit, & dedit definitionem à scientia causæ. ¶ Adhuc quærunt moderni, si Ar. primo posteriorum dedit conditiones præmissarum demonstrationis simpliciter, quare non dedit conditiones præmissarum demonstrationis quia, ergo apparet q demonstratio quia, non sit demonstratio. ¶ Respondetur ad hanc interrogationem, & notandum ẽ, q conditiones præmissarum demonstrationis quia, sunt illæmet demonstrationis causæ, differunt tamen in hoc, quia demonstratio causæ tantũ, addit aliquas conditiones, quæ non conueniunt demõstrationi quia s. q sit per causam priorem in esse, & ideo simul tractando conditiones demonstrationis simpliciter, tractauit etiam de conditionibus præmissarum demonstrationis quia, studens breuitati, secundo posteriorũ 92. primo met. omnis scientia, &c. ¶ Sextò arguunt moderni, omnis scientia perfecta, & uera, est per causam, primo de anima undecimo Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est, si ergo magnam partem, tunc non totam notitiã sciẽtificam, sed effectricem tantum, & topicam. ¶ Respõdetur ad hoc arg. q ad sciendum definitionem duo requiruntur primò q insit, & secundò q per se insit definito, ut prædicatum in quid, accidentia solum notificant, q insit, quod quidem est magna pars, quia difficilius scitur, dicit ergo magnam partem, non quia, non facit scire esse, & q insit, quæ ambo sunt tota cognitio definitionis. ¶ Septimò arguunt quidam pro modernis hoc modo, primo posteriorum. 6. scire simpliciter uolo definire dicit Ar. & non scire sophisticũ ergo scire per accidens, quod est demonstratio. quia, est scire sophisticum, & secũdo de anima tertio æquiuocè tale, quia analogum, uel uniuocum, quod est sophisticum est scibile. ¶ Respondetur ex Au. 4. met. secundo, non uniuersaliter scire per accidens, est scire sophisticum: Vult hoc dicere, q una species scientiæ ẽ scientia simpliciter, & uera, altera sophistica quæ syllogismo sophistico acquiritur, est æquiuoce scientia & altera quæ per accidens acquiritur, & per posterius demonstratione quia, & non æquiuoce, sed sm̃ posterius, scientia secundum posterius ẽ analoga, nam quæ per posterius, & per prius dicũtur, analoga sũt 4. met. secundo, quod dictum Au. ẽ uerum, sed nõ ad propositum, Nam Ar. non dicit duo esse diuersa scire. s. sophisticum, & per accidens, & non uult dicere, sophisticum, siue per accidens, sed sophisticum q ẽ, per accidens. ¶ Clarior ideo datur responsio, quod per accidens ẽ duplex. s. per accidens proprium, & per accidens per se, & ista ẽ demonstratio quia, primo posteriorum. 9. secundò per accidens datur commune, & non proprium, & hac distinctione stante, Dicitur, q scire per accidens dixerunt sophisticum, illud. s. quod ẽ per accidens commune, & non intellexit Ari. de per accidens essentiali, & per se: Nam recitat Au. primo post. c. 04. & 95. q si Auicenna arguit quoniam dicit Ari. in tex. neq, si per se ẽ scientia in demõne quia, neq si non per se, non facit sciẽtiam, se demõ quia fit ex accidente per se, ergo non facit scientiam, ergo nõ ẽ demõ. ¶ Respondit Au. ibimet q quando Ari. dicit accidens per se, idest demõnem quia non facere scientiam, intendit tunc scientiam ueram, quæ fit per causam, & non scientiam analogam, & probat hoc esse uerum ex Ari. nam dicit Ari. accidens per se, non facit scientiam, uera ẽ per causam per se, qualis non ẽ accidens, ergo excludit à scientia uera, quæ per causam, & non a scientia analoga. ¶ Octauò arguunt moderni, ex Themistio secundo posteriorum. 30. nullum incommodum sequitur, si causa cum effectu retorquetur, idest si causa effectum inferat, & effectus causam & dat causam, quia non eodem modo adinuicem se monstrant, sed diuerso, si effectus causam demonstrat est tantum syllogismus, & non demonstratio uocatur, si causa effectum, tunc ẽ demõ simpliciter: Tunc arguunt moderni, si effectus demonstrat causam, ẽ syllogismus tantum, demonstratio quia, ẽ ab effectu, ergo non ẽ demonstratio: Et subdit Themistius non plures causæ, non plura media, nisi per accidens, concludunt. ¶ Respondetur ad hoc, ut dicit Au. ad Ari. primo post. 0. q demonstratio quia, ẽ syllogismus tãtum, in respectu demonstrationis simpliciter, & perfectæ, non autem respectu demonstrationis analogicæ, in communi: Datur exemplum, ut leo, animal, est tantum, respectu hominis, & non respectu animalis, sic demonstratio quia, est imperfecta species respectu demonstrationis simpliciter, non autem respectu demonstrationis in communi, & signum huius est, quia

Themistius

Marginal notes (left column): Quĩta rõ moderno. — Solu. pri. — Alia solu. — Tex. Ar. — Replicat. moderni. — Solu. replicationis. — Alia repl. — Sol. repli. Nota hoc quæso. — Sexta rõ moderno.

Marginal notes (right column): Solutio. — Septima ratio pro modernis. — Solutio. — Responsio clarior. — Duplex per accidens. — Argum. Auicennæ — Responsio Auer. — Octaua ratio moderno. — Solutio.

Themistius in eodem cap. uocat, demonstrationem ut sic, demonstrationem quia, signum secundum huius demonstrationē causæ, uocat syllogismum causæ

Nona ratio moder.

¶ Primo posterio. 6. dicit Themistius, sensu non sciētia habetur, non demonstratio, quia non facit scire causam rei, sed rem tantum, demonstratio quia præponitur sensui, & facit scire rem esse, & non causam, ergo non demonstratio, ergo non facit scientiam.

Solutio.

¶ Respōdetur quòd non facit scientiam simpliciter perfectam, quæ est per causam, ergo non analogam in communi, tantum ualet: Et ut ipse dicit primo physi. quarto syllogismus faciens scientiam, debet habere medium, causam essendi, & cognoscendi, quæ sit, & differat à reliquis syllogismis, qui ex falsis, uerū inferūt Rhetores plurimum, & syllogismi qui arguūt ex signis, ut sunt demonstrationes quia.

Decima ratio.

¶ Tunc sic arguunt moderni, ex signis differt, quia differt ex syllogismo, ergo non est demonstratio.

Solutio.

¶ Pro resolutiōe notandum, ut diximus in primo post: 23. Aliud est euidens, & aliud certum, Euidens est, quod est magis sensatum, & magis notum, Inductio est euidentior syllogismo, quia est ex particularibus magis sensatis, & magis notis, Certum uero est illud, quod per medium, & causam essendi certiorem, & hoc modo syllogismus est certior inductione, quia à causa, & à toto ad partem procedit, inductio uerò à parte, ad totum, quæ non est, pars totius. ¶ Quo stante, dico quod est probatio euidens, demonstratio ab effectu ad causam: Euidens enim quia ab effectu, magis sensato & magis noto: Non certo, quia non est cā essendi, ad differentiam demonstrationis, causæ tantum, quæ non est ita euidens, quia non procedit ab ijs sensatis, & notis, certior quæ est causa, quod dictum, non excludit demonstrationem quia, non esse analogam respectu demonstrationis in communi, sed non est ita certa, sicut demonstratio quæ ē per causam.

Vndecima ratio moderno.

¶ Vltimo arguitur ex Themistio, primo posterio. cap. 19. ab effectu ad causam argumentatum est, quod fidem facit scientiæ, & non faciens fidem, syllogismus topicus est, & non est demonstratio.

Solutio.

¶ Respondetur clare, quod in primo de anima comment. quito fides est duplex, Quædam est cum formatione quæ est ex præmissis probabilibus quæ possunt inferre uerum, & non uerum, ista enim est topica fides, syllogismus faciens eam topicus, ex primo post. cap. penultimo: Et quædam est fides necessaria, & impossibilis aliter se habere, quia à loco dicto ex præmissis necessarijs, impossibile est aliter esse, ista est demonstratiua scientia, & syllogismus faciens eam est demonstratio. ¶ Et hoc stante dicitur sic quòd demōstratio quia, ab effectu conuertibili ad causam, facit fidem, & demonstrationem necessariam, quia primo posterio. 95. præmissæ causa eius demonstrationis, sunt necessariæ.

Duodecima ratio pro modernis.

¶ Vera ratio est Auicennæ, ut refert Auer. primo posterio. 95. & in quæsito posterio. 6. & Auicenna supponit sibi duo fundamenta. ¶ Et primum est hoc, quod omnes demonstrationis præmissæ, debent esse essentiales. i. per se, propriæ, & conclusiones, & necessariæ,

Nota quod in hoc argu. declaratū totum. 6. quæsitam posterio ri sicū ubi Auer. Respōdet ad arg. Aui.

istud fundamentum Aristot. & Auerr. concedunt in primo posterio. 53. 54. quòd omnis speciei demonstrationis commune est, ut præmissæ & quæsita sint essentialia, & plus dico, præmissæ demonstrationis non solum debent esse essentiales, sed notæ quòd sint essentiales, & propter hoc fundamentum necessariū, præmissæ inferunt iunctim, inquantum sunt notæ, quia ignotum nihil infert, secundo priorum cap. 17. quod est petitio principij, sed inferunt inquantum sunt essentiales, ergo debēt esse notæ, inquātum essentiales, & hoc dicebat Ari. primo poster. 8. quod oportet scire causam, & quod illius est cā, similiter oportet scire præmissas essentiales, & quod sint essentiales.

dicentis quod demonstratis qa non est uera demon similiter declaratur istā coms men. 95. primi poste.

¶ Secundum fundamentum Auicennæ, est hoc, quod præmissæ demonstrationis quia, nō possunt cognosci uere, quod sint essentiales, nisi cognoscatur causa, propter quā sint essentiales, & hoc patet exemplo, demonstratio quia est, ut omne risibile est rationale, omnis homo ē risibilis, ergo omnis homo est rationalis, demonstratio ab esse effectus. s. risibili, & ab esse causæ scilicet rationali. ¶ Pro quo notandum est unum, quod ibi notat, quod demonstratio quæ procedit ab effectu ad causam, est duplex. s. quædam simpliciter, & quædam composita.

Demō qa est duplex Demon. simplex. Demon. composita

¶ Simpliciter, est quæ habet existentiam simplicis effectus ad existentiam simplicis causæ, ut motus æternus est, ergo motor æternus ē, hæc demonstratio, est demonstratio dicta simpliciter, quia ex esse existentiæ simplicis, inferimus existētiam causæ entitatis simplicis. ¶ Composita est de exemplo dato, & est, quæ ex esse accidentis, seu effectus compositi, ipsi subiecto inferimus, in esse ipsam causam subiecto, quod est in esse composito, & ideo demonstratio quia, composita est, quia infert esse compositum. ¶ Sic inuenimus dictum Auicennæ, præmissam demonstrationis quia, esse compositam, ut omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis, ergo omnis homo est rationalis, per fundamenta dicta, minor dēt esse essentialis, & debet esse nota quod sit essentialis, & non pōt cognosci quod sit essentialis, nisi cognoscamus causam propter quam est essentialis. s. rationale, & probat hoc Auicenna ex post prædicamentis, cap. de priori, utra cognitio est quando, quæ in mente, sunt extra mentem, si non, est falsa.

Arg. for. Auicēnæ

¶ Tunc arguit Auicē. sic, extra mentem risibile essentialiter, proprie conuenit ipsi homini per rationale, causam, & non per aliud, ergo si non scitur uere quod sit essentialis, & non nisi per illam causam cognitam, quod si non, cognitio essentialis, est falsa, quia cognosceretur esse essentialis, & non per aliud, per quod est essentialis, nisi per causam.

Euasio.

¶ Diceret aliquis ad Auiceonam, cognoscitur inductione sensata, inductione facta, in omnibus hominibus ad sensum, & istam iudicamus esse ueram, & essētialem in demonstratione, sine cognitione causæ.

Replicat. Auicenna

¶ Arguit contra hanc euasionem Auicenna inductione cognoscere omnem, cignum esse album, & omnē coruum, esse nigrum, & tamen cognitæ non sunt essētiales, nec notæ essentiales, nec præmissæ demonstratiuæ, ergo inductio non sufficit ad notitiam essentialem, præmissarum essentialium, nec aliquis nutritus in æthiopia, qui non uidit hominem album, inductione in omnibus, istam uniuersalem cognoscit, omnis homo est niger quæ uniuersalis, nec essētialis est, nec notu essentialis, Neq; demōstratiua, ergo habere ex hac re præmissam demonstratiuam essentialem, & cognitam essentialem, non posse haberi per inductionem, sed solum per cognitionem causæ, per quam est essentialis.

Arg. Aui.

¶ Ex hoc fundamento arguit Auicenna, ergo syllogismus ab effectu ad causam, uel erit ratio rhetorica, & sic non erit demonstratiua, uel erit demonstratio circularis, idem per idem monstrans de eodem, & sic non erit demonstratio, sed inutilis, & uulgaris ratio, primo posterio. 27. nulla est demonstratio: Quòd hoc sequatur, probat ipse de facili, uel ista præmissa, uel qualibet præmissa demonstrationis. s. ista, omnis homo est risibilis: Vel est notabili quod sit essentialis, uel non est nota? Si non est nota, ergo non est demonstratio, sed ratio rhetorica, uel poetica, uel topica quia per primum fundamentum, Omnis demonstratio, ē ex essentialibus, et

notis essentialibus, & istæ præmissæ (per te) non sūt notæ essentiales, ergo non est demonstratio: Si uerò dicas ꝙ est notum tibi, ꝙ sit essentiale, per secundum fundamentum, non cognoscitur à te, risibile esse essentiale homini, non cognita causa .s. rationale, per quod est risibile: Hoc fuit probatum supra, ergo demōstratio circularis eiusdem per idem, est uulgaris ratio, & non demonstratio: Probat ipse consequentiā, in minori, tu cognoscis risibile in esse homini, quia rationale, in conclusione, uis probare hoc .s. rationale in esse homini, ergo in præmissa minori, tu accepisti id quō uis pbarī ī cōclusiōe uis pbarī rōnale, cūm in eē hoīni de subiecto, in minori tu petis, & sunitr tanq̄ notū, & illud met, ergo uera petitio in pricipio, nec syllogismus, nec demonstratio.

Solu. arg. Auicennæ

¶ Pro solutione notat unū Auerr. ꝙ accidentia propria quæ faciunt præmissas demonstrationis quia, sunt duobus modis: Quædam sunt, in quorum definitione ponitur subiectū, ut homo est risibilis, in definitione risibilis, ponitur homo: Quædam uerò sunt, in quorum definitione, non ponitur subiectum, sed genus subiecti, ut impar, & par in numero, in definitione eorum non ponitur subiectum, sed genus, ut numerus est par, uel impar.

Dubit. Auer.

¶ Quare in definitione, non ponuntur propria subiecto, in definitione paris, non ponitur numerus par, et in definitione imparis non ponitur numerus impar, quæ sunt subiecta propria.

Sol. Auer.

¶ Respondet Aue. ꝙ non ponuntur subiecta propria, quia sunt nomina ignota, nomen subiecti paris, uel imparis, non habetur, & dicit Au. ꝙ ignoto nomine nil potest sciri, quia primo posteriorum prim, secundo post. 9. definitio nominis est principium omnis cognitionis, ut .d. Themistius, sine qua quis frustra fert aditum ad scholas.

Quæstio, & dubit. Sol. Aue.

¶ Quæritur secūdò cur ponitur genus subiecti. ¶ Respondet Au. & pro solutione sunt duo notanda: Primum, ꝙ apud artem, nullum scibile debet remanere ignoratum, & omne quod potest sciri, debet sciri in arte: Supponit secundò ꝙ par, & impar, & similes passiones, sunt prædicata scibilia de aliquo subiecto, & non de proprio, quia nomen ignotum est, ergo oportet tribuere alieno subiecto, de quo melius possunt sciri, sed nullum subiectum melius, & nullum subiectum proximius est, de quo sciantur ista prædicata specierum, quam genus est proximum, ergo id quod debet poni in definitione earum, ad hoc ut sciantur, est genus proximum.

Dubitatio Auer. Solutio.

¶ Quæritur ab Au. accidētia, quæ insunt ipsis subiectis necessario, habemus ne regulam ad cognoscendum? ¶ Pro solutione: Respondetur ꝙ propriè dicta accidentia, & propriè inesse subiectis, non possunt cognosci per inductionem sensatam, probat auctoritate Aristotelis facta inductione sensata, cognosco omnem coruum nigrum, & omnē cygnum album, & tamen non cognosco propriè necessariò inesse, ut si esset aliquis nutritus in æthiopia, inductione sensata cognoscit, & tamen non necessariò cognoscit naturam propriè, quia potest mutari ab ista cognitione statim, aspiciendo hominem albū, probo, inductio non habet uerum inferendo necessariò, ergo nec facere cognoscere conclusionem suam eē necessariam, & propriam: Ex quo unum infertur, cū præmissæ demonstrationis quia, sint istæ in quibus cognoscitur accidens inesse subiecto, & inesse necessario, merito per inductionem præmissæ demonstrationis quia cognosci nequeunt.

Obiectio bona ex Arist. cōtra Auer.

¶ Sed dices, Aristo. contradicit huic primo post. 96. dans regulam ad cognoscendum præmissas demonstrationis quia, dicit, sensu, uel inductione sensata, ergo illi contradicit: Similiter in secundo posterio. ultimo, & primo met. primo, & primo post. t. 94. præmissæ demonstrationis simpliciter, inductione sensata non cognoscuntur, quæ tamen sunt necessariæ, & non tæ necessariæ, ergo inductio est sufficiens ad sciendū præmissas necessarias, & cognoscere ꝙ sint necessariæ.

Sol. melior

¶ Ad hoc respondet Auerr in uno uerbo, & uos clarè dicatis præmissas demonstrationis quia, & præmissas demonstrationis simpliciter, cognosci sensu, & inductione, & intendit, ꝙ sint uniuersaliter ueræ, & non quòd sint necessariæ, nam quòd sint necessariæ, ut dicemus non potest cognosci, nisi per regulam, secundum materias per se, & per regulas necessarias: Secundò potest cognosci accidens inesse subiecto necessariò, cognoscendo illud inesse per causam suam necessariam, ut cognoscendo risibilitatē inesse homini necessario per rationale quod est causa necessaria: tunc dicimus, nec præmissæ demonstrationis quia, nec præmissæ demonstrationis simpliciter, cognoscuntur hoc modo, Non præmissæ demonstrationis quia, tunc enim peterent principium, ut dicebat Auicenna, quia ut sunt in conclusione caussam perit scitam in præmissa, Nec in demonstratione simpliciter, quia præmissæ demonstrationis simpliciter sunt notæ naturaliter, Ideo dicimus, scitur accidens inesse necessario ipsi subiecto necessariò, & est conclusio demonstrationis propter quid, uel simpliciter, patet ex definitione illarum, nihil enim notificant, nisi prædictum accidens inesse subiecto, per causam suam: Tertiò potest sciri accidēs inesse subiecto necessariò per regulam secundi modi dicendi per se.

Prima responsio Aa. ad argu. Auic.

¶ Pro quo notate ꝙ Auerr. septimo met: comm. decimo septimo accidens proprium ingreditur demonstrationem, & definitur per subiectum, per propriā definitionem, quæ definitio propria necessaria est, & inseperabilis. ¶ Quo stante, Respondet Aue. accidens in esse subiecto in præmissa demonstrationis quia, cognoscitur in esse necessariò, & propriè in esse, & essentialiter inesse: & non per inductionem, quia non habet istam uim: Non per caussam, quia præmissæ demonstrationis, sic etiam cognoscuntur, sed per regulam secundi modi dicendi per se, hoc modo. Postquàm inductione sensata cognoui accidens in esse subiecto uniuersaliter, non cognoui propriè, & essentialiter inesse, sed per regulam secundi modi, retentam in modo, acquiro hoc & cognosco, ꝙ essentialis est ipsi subiecto, ut homo ponitur in definitione risibilitatis, ut prædicatum quod erat in præmissa, ergo in secundo modo dicendi per se propriè, & essentialiter, quia ponitur ut definitio, & definito est propria, & essentialis, cuius est definitio.

Dubitatio Aa in. 6. quæsito.

¶ Quæres ab Auerroe hoc ergo cognoscere accidens in esse essentialiter subiecto, inuenimus in definitione poni subiectum, sed accidentia in quorum definitione non ponitur subiectum, sed genus subiecti, possumus ne cognoscere per illam regulam, ꝙ propriè, & essentialiter conueniat?

Aa. responsio patet, 6. quæsito posteriori sllico, & pri. post. c. 95.

¶ Respondet Aue. primo posterio. 16. & in quæsito tertio logicali, quod ista regula data in accidentibus similibus, in quorum definitione ponitur subiectum, non ualet ad cognoscendum prædicata essentialia opposita, in definitione ponitur genus subiecti propium: probat Auer. ista regula, in illis sufficiebat, quia subiectum ponebatur ut definitio, & definitio erat essentialis, & propria: ista non sufficit hic, quia genus non est definitio propria, & essentialis illarum, posito numero, non necessariò ponitur par.

Tres conditiones requirantur ad cognoscendum quomodo accidentia in quorū demonstra

¶ Sed requiruntur tres conditiones: ¶ Prima ut cognoscat ista duo accidentia, quæ insunt generi esse opposita, ut cognoscat par, uel impar opposita esse. ¶ Secunda conditio, ut cognoscat illa inesse illi generi subiecto, eo

modo

tione ponitar genus subiecti, sint essentialia subiecti.

modo quo insunt opposita in postprædicamētia cap. de oppositis, non insunt cōiunctiuè, sed insunt diuisiue: Dico opposita simul ī uno supposito eē īpossibile copulatiuè, sed disiunctiuè, unum post aliud, est possibile, oportet ergo cognosci, q insunt disiūctiue.

¶ Tertia cōditio, oportet cognoscere, quód illi generi subiectum, & q essētialiter per se cōtra diuidatue ī oppositum, numerus per se, & essētialiter diuiditur ī par, & impar: Quibus cōditionibus seruatis, tu cognoscis sine inductiōe, & sine causa, in demōstratiōe quia, q ista accidētia necessariò per se insunt suia subiectis: Per quam ergulam in postprædicamētia, in cap. de oppositis, cōtraria in quæ per se diuiditue genus subiecti, necessariò cum disiūctiōe īsunt ipsi generi, rationale, & irratiōale sunt cōtraria essētialiter, ī quæ per se diuiditur genus, simul cum disiūctione necessariò, & sunt ī aīali, per regulā ī mēte seruatā.

Respōdet Auer. ad Auic. q licet prædicatā non cognoscatar q sit essentiale subiecto, neq; per inductionē, neq; per cām, non potest cognosci q sit essentiale, per regulam secūdi madi dicendi per se, & hoc circa accidētia propria in quorū definitione ponitur subiectū essentiam.

¶ Ego arguam hoc modo, sed par, & impar sunt opposita essentialia in quæ numerua essētialiter diuiditur, ergo īsunt necessariò cum disiūctione necessaria, ea ꝗ regulia duabus daris. ¶ Respōdet Auer. ad argumētum Auicēnæ, q præmissæ demōstrationis quia, ī qua accidēs inest subiecto, ut risibile homini, debet esse nota necessariò, & per īductionem, & hoc nō propter rationem dictam, quia neq; per ipsam causam, per rem dictam, ergo nullo modo potest cognosci necessariò, nego cōsequētiam, quia dimictis tertium modum ò Auicēna, nō ne accidētia ī quorū definitiōe ponitur subiectum cognoscam per regulā secūdi modi per se, ut ponitur ī definitiōe sua ‹ definitio ergo essētialis, ī quorum uerò definisione ponitue genus subiecti per aliam regulam, genus subiecti essentialiter diuiditur in ista duo prædicata, ista ergo disiūctim, necessariò sibi īsunt, per regulam istam: Quādo duo opposita in uno necessariò disiūctiuè insunt, alterum eorum necessario īest. ¶ Respodet Au. alio modo reuertendo ad idem, pro quo nota unum, subiectum causa accidentis remota, & non immediata, & prima ut homo est causa risibilitatis remota, & nō immediata, & prima quia risibile inest ei, per aliā causam inest per suam definitionem scilicet per rationale, alia est causa accidētium, prima, & immediata, scilicet definitio definitiua subiecti, tūc respōdet Au. ad argumētum Auicē. limitādo rationem Auicēnæ, omnis præmissa necessaria cognoscitur necessariò p causam ò Auicenna: si tu intendis de causa prima, & immediata, tunc dico q erit falsa, quia stat risibile in esse homini necessariò, & non cognoscere rationale esse causam: Si non intendis ò Auicenna de causa in communi, tunc uerum est, nam nō possumua cognoscere risibile essentialiter in esse homini, nisi cognoscam hominem esse subiectum proprium, & definitiōem propriam risibilitatis, nō sunt plura argumēta pro ista opiniōe Modernorum.

Secūda respō. Auer. ad argu. Auic. & ista respō est in. 6. quæsita posterioristi. & in pri. post. c. 95 legcibi

Cōtra op. moder.

¶ Contra opinionem modernorum arguere modo intendimua, ex dictis Auerro. & arguit Auerroes, & oppositum huius opinionis habet ipse hic, & locis aliis, & primo physi. in procemio, primo posterio. octauo & .95. & in quæsito logicāli quinto, & sexto, & secundo coeli. trigesimo quinto. & in epit. de demōstratione, ubi Auerroes clarè ponit demonstrationem esse analogam ad demonstrationem quia, & demonstrationem causę contra Anicennam, in quæsito quinto, & sexto, in secundo de anima. 35. & arguit in ĳs locis ad istam opinionem, & primū ex dictis Aristotelis primo physicorum secundo, eligere uiā toti philosophiæ naturali, uel saltim ad cognoscendum principia diait, innatam esse uiam à notioribus nobis, idest à composítia, & confusis effectibus, & accidentibus, tertio tex. ad ignota nobis, ad naturæ nota, quæ sunt causæ, quæ est demonstratio quia, & primo posteriorū. 96. secundo de anima. 35. eligens uiam ad faciendum definitionem partem animæ dicit, ab effectibus, & ab operationibus procedere quæ est demonstratio quia, in septimo meth. decimo eligit uiam illi doctrinæ, & dicit esse eandem.

Demō. in communi ē analoga ad species demōnis.

Auer probat q demō qa, sit demon. pluribus modis.

¶ Tunc arguit Auerroes, scientia non eligit nisi instrumentum proprium sibi, aliter erraret, sed istæ tres artes dictæ eligūt sibi demōstrationem quia, ergo instrumentum proprium est cuius finis est scientia demonstratiua. ¶ Arguit secundò Auerroes, principia demonstrationis propter quid sunt scita, ergo demonstratio quia est demonstratio, probatur consequentia, nam primo physicorum secundo principia rerum naturalium, postea sunt medium in demonstratione propter qd, & non sunt scita nisi per effectum, & accidentium demonstratione quia, ergo demonstratio quia facit sciētiam, quia effectus demonstrationis quia est scientia principiorum. ¶ Arguit tertiò Auerro. & est argumentum Aristot. primo posteri. 95. & .96. & supponit hoc, accidens scilicet effectus aliquis, & compositum aliquod naturaliter, esse conuertibile proprium, cum sua causa, datur esse causæ, q sint causæ, q sit insensatum, & ignotum nobis, ut uerbi gratia, esse corporis mobilis sensatum, nobis notum esse, materiam primam ignotam, quia insensata, esse corporis corruptibilis, corruptibile cum esse naturæ.

Primā arga. Au. q demon. qa sit demon.

Secūdū arga. Au. q demon. qa sit demon.

Tertiū argu. Auer.

¶ Tunc arguit hoc modo Auerroes, Ego arguo ab esse effectus scilicet corruptibilis ad esse causæ scilicet materiam propriam primo à noto nobis, ad ignotum naturaliter proprio, necessario, & conuertibile ad ꝓpriū necessariū, & cōuertibile, iste mod' arguendi est aliqua species syllogismorum. ¶ Est ne Rhetoric' syllogismus, sophisticus, an poeticus? Nec dicerent ipsi, ergo uel topicus, uel demonstratiuus, non topicus, ergo demonstratiuus, & quod non sit topicus probatur tribus rationibus: ¶ Prima ratio, si topicus, in libro topicorum tractat, & in hoc libro posteriorum. 63. de ipso syllogismo, definitionem propriam dat, ut dicemus. Secunda probatio, primo topicorum primo præmissæ topicæ in uniuersali opinatæ, omnibus philosophis, & sapientibus, istæ demonstrationes quia, non sunt huiusmodi, sunt notæ uniuersaliter, ueræ inductiuè, quia sūt necessariæ, per regulam demōstrationis, ergo nō præmissæ topicæ, ergo non syllogismus topicus.

¶ Tertia probatio, primo posteriorum capit. penultimo, præmissæ topicæ contingentes, & si necessariæ sint, non notæ ut necessariæ notæ uerò sunt, sed ut sunt contingentis ueritatis, primo topicorum primo habitis opinatur, quæ opinio sexta ethicorum. quarto, potest esse uera, uel falsa: additur minor, præmissæ demonstrationis quia sunt necessariæ, & propriæ, & notæ, q sint necessariæ, & quod sint propriæ per regulam secundi modi per se, ergo non est syllogismus topicus: ¶ Arguit .4. Auerroes, sunt quædam principia scientiæ, quæ non habent principia priora, ut materia prima, & reliqua, quæ non habent causam priorem, sunt ignota esse naturalite, quia insensatæ sunt. ¶ Tunc arguit demonstratiuè secundo postrio. primo esse quæsitū demonstratiuum terminabile per demonstrationem: Quæro à te scientifice demonstratiuè: Qua demonstratione terminat? nō causæ, & ꝓp qd, qa hēt cām priorē, ergo non pōt demonstrari ambo procedūt ex cā, & cā probanda non te esse per causam, ergo necessariò per aliquod posterius quo demonstrabitur ista esse, &

Quartam arg. Auc.

ista

iſta eſt demonſtratio quia. ¶ Vlterius.ratio iſta eſt Ariſt.in primo poſte.95.96.ubi ſimul ponit concluſionem,& facit illam rationem, ponit concluſionem ſcientia,& demonſtratio,quod idem ſunt,ſicut finis, & inſtrumentum, uno modo p cauſam mediatam, alio modo,non per cauſam,ſed per effectū immediatum, & conuertibilem notiorem ipſa concluſione, uel ipſa cauſa: Probat hanc concluſionem, & ſumit exemplum per caſum poſſibilem,& non cauſatum, ideſt effectum immediatum,æque prædicantē, ideſt conuertibilem cum cauſa ſua, notiorem naturaliter ſua cauſa, ut ſtellare,non ſcintillare, non cauſa, ſed effectus immediatus, æque prædicans conuertibile cum proprio eſſe.quod eſt cauſa,& notior ea,ſuppoſito hoc Arguit ad cōcluſionem,omnis ſyllogiſmus qui procedit ex immediato, & conuertibili, & notiori ad ignotum immediatum,& cōuertibile,eſt demonſtratio,quia nulla ſpecies ſyllogiſmi procedit ex immediatis,& conuertibilibus niſi demonſtratio, ſed per caſum poſitum,ſtat eſſe immediatum,conuertibilem,& notiorem cauſa,ergo ex medio tali,ſit unꝰ modus ſcientiæ,qui uocatur ſcire quia,& demonſtratio,quia,& ideo concludit in tex.quare hæc erit hæc demonſtratio.¶ Ex illomet textu arguit.6.phyſi.27.&.14.ars non quærit comparationem niſi inter ea quæ analogice,uel uniuoce talia, & non æquiuocè, æquiuocum enim non comparatur,nec definitionem exigit,ſed excluditur ab arte,primo cœli.110.addat minoe,ſed primo poſt.95.docet definitionem,& cōparatiōem ſcire quia,ad ſcire propter quid demõnis, ergo non æquiuocum,ſed uniuocum,uel analogum, in eodem loco dicit Ar.eadem ſciēcia ſcitur quia, & ꝓpter quid,& demonſtrari quia,& propter quid.
¶ Tunc arguo ſic,inſtrumentum quo utitur ſcientia eſt demonſtratio, & habitus demonſtratiuus quo utitur eadem ſcientia,eſt habitus ſciētificus acquiſitus demonſtratione,quia ſcientia nullo inſtrumento utitur, niſi demonſtratione,ergo ſcientia quia, & demonſtratio quia,in eodem loco cōm. 98. ſi effectus non reciprocatur cum cauſa. ¶ A cauſa proceſſus eſt propter quid,demonſtratio ab effectu eſt demõſtratio quia,ideſt notificās eſſe primo poſte.178.&.177 certior ſcientia,& ſcientia propter quid, q̃ ſcientia quia:Et exponunt Au.& Themiſtius,ꝙ ſcientia qᷓ quæ acquiritur ex effectu poſteriori eſt demonſtratio quia,ex quo dicto patet,primum habitum demõne quia,ſcientiam eſſe.¶ Alia ratio habetur, & comparatur ſcientia quia ad ſcientiam propter quid,quæ erit incertitudine utraqꝫ,ergo non æquiuoca,ſed analoga,quia æquiuocum ars reſpuit, cum non comparetur,nec definiatur:Et ſecundo poſt.20.Ariſto.excludit in principio cap.ſi cauſa,& effectus reciprocē ſe monſtrant ad inuicem ex effectu,ergo cauſam demonſtrare poſſumus,quæ eſt demonſtratio quia, ex eodem cap.in medio,ſi effectus,nō reciprocæ cauſæ notificans eſſe rei,& non propter quid,in.7.met.10 diſciplina acquiritur uia ex poſt.quæ eſt demonſtratio quia,ſed diſciplina primo poſt. primo.6.ethi.4. ſcientia eſt,& pro demõſtratione acquiſita,ergo uia ex poſterioribus qua acquiritur ſciētia ē demõ quia: Et tenetur etiam ad mētē lucidiſſimi Themiſtij hoc: Et ego ad mētem Themiſtij probo, ꝙ demõſtratio in cōmuni ſit analoga,ut ipſe dicit ſecūdo poſt. cap. 18.&.20.&.49. ꝙ ſyllogiſmꝰ aliquis notificat duo quæſita.ſ.eſſe,& propter quid,potiſſima,& perfectiſſima eſt,ſi uerò ex ſigno ex conſequenti ideſt ex aliquo accidenti,& effectu,qui neceſſario ſequitur naturam cauſæ,quam uolumus demonſtrare, ualet ad demonſtrandum eſſe cauſæ,quæ quæritur demonſtrari. ¶ Quo ſtante, arguit, ſyllogiſmus ualens ad demonſtrandum, & faciendum ſcire nobis, quod uolumus eſt demonſtratio, ſed demõſtratio quia, ex ſigno, & accidentibus conuertibilibus, & conſequentibus cauſam,ualet ad demonſtrandum eſſe cauſæ, & quod uolumus, ergo demonſtratio quia eſt demonſtratio. ¶ Ex iſto loco ſumitur alia ratio, ſyllogiſmus qui demonſtrat quæſitū ſcientificum eſt demonſtratio, ſyllogiſmus ex accidenti proprio, ideſt qui terminat eſſe ſimpliciter cauſæ,quæ eſt, quæſitum ſcientificū,ut ibi dicit Themiſtius, ergo demonſtratio eſt ipſa demonſtratio qᷓ Similiter huic dicit Themiſtius primo phy.1.ſi ex prioribus, demonſtratio propria, ſi uero ex poſterioribus eſt demonſtratio, non propria ſicut prima ſpecies, ſed ſufficiens ad demonſtrandum id quod uolumus.¶ Ex quo ſumitur Secunda ratio,ſyllogiſmus ſufficiens ad ſciendum, & demonſtrandum, quod uolumus ſcilicet eſſe cauſæ,eſt demonſtratiuus ſyllogiſmus,ut patet primo poſterio, capi.7. demonſtratio propria quæ ex cauſa eſſendi,& cognoſcendi, ſi ratio ex medio tantum,& reciproco ideſt, ſi medium erit medium tantum cauſæ cognoſcendi, ideſt notificans eſſe, & non propter quid eſſe, & capite uigeſimo ſeptimo, à poſterio.ad priora demonſtratio an ſit,& in fine cap.& in principio.18.eadem ſcientia utraqꝫ demonſtratio utitur cum ſit, quæ per cauſam, & an ſit, quæ per effectum, eadem ferè uerba habentur primo poſterio.capite.uigeſimo nono, & ſecundo poſterio.capite decimo, & ibi,ſyllogiſmus eſt ex poſterioribus,& effectu,reciprocæ ſunt cauſæ,demonſtratio tantum an ſit tantum notificans eſſe: De Philopono non curamus,quia dicit iſtud, & tenemus illud. ¶ Reſpondetur igitur cum Ariſto. & Aue. contra iſtos, quòd demonſtratio in communi eſt demonſtratio analoga ad tres ſpecies ipſius demonſtrationis in communi. ¶ Reſtat tantum dicere ueritatem,an detur circulus.

SECVNDVM CAPVT IN quo uera narratur opinio ſm̄ Aei.& Aue.

TOta quæſtio de demonſtratione circulari procedit ex hoc fundamento, ſcire primò quot ſunt ſpecies demonſtrationis:Et ſecundò quæ ſunt conditiones:Tertiò quæ ſunt definitiōes communes earū: Et quarto quæ conditiones propriæ earum.
¶ Pro declaratione quæſiti, primo quæritur, quot ſunt ſpecies demonſtrationis i communi analogicæ, & non æquiuocæ,quia excluditur, & reijcitur ab arte,& non quærendum in arte: Dico hoc, propter demonſtrationem ex cauſa remota, quæ primo poſte. tex.comm.99.non eſt demonſtratio niſi per accidēs & æquiuoce demonſtratio,& tantum nomen demõnis,& non definitionem participans. ¶ Notandū eſt, quòd primo poſterio.53.&.54.conditio communis omni demonſtrationi eſt habere medium eſſētiale,& conuertibile, qua conditione caret demonſtratio ex cauſa remota,ut paries non eſt animal, qᷓ non reſpirat,uel non reſpirat,quia non eſt animal, ex cauſa remota eſt,& medio non conuertibili, ideo nō habet dictam conditionem eſſentialem demonſtrationis, ſed tantum nomen,& ideo eſt æquiuoce demonſtratio:Secundò hoc dicimus, ad excludendum demonſtrationem ex effectu,non conuertibili quæ tantum nomen demonſtrationis participat, & ideo æquiuoce demonſtratio, & potius, ut dicit Themiſtius primo poſterio. quarto, & Auee.,

Propria opinio de regreſſu ipſiꝰ Bal. Pri. quæritur, quot ſunt ſpecies demõ

primo

primo reth. tertio coniecturæ rhethoricæ demõnis æquiuocæ, solo noie gaudét. ¶ Quærimus ergo quot sunt species analogicæ demõnis. i. de quibus demõ dicitur analogicè. i. de quibus demõ non solum secundum nomen, sed secundum definitionem prædicatur, hoc enim ẽ analogum ut patet. 4. met. secundo: Quæ tia namq; sufficientem numerum specierum demonstrationis: Respondetur q. 4. met. 3. eodem numero, & eadem generatione, & corruptiõe sunt, quæcunq; eadem generatione, generatio, & eadem corruptione corruptio, Vnde regula, qua uolumus sumere sufficientem numerum alicuius rei, & non nisi aliquod numerando, quod idem subiecto, & idem numero cum illo, ideo id dicit sufficientem numerum alicuius rei, quod simul generatur, & corrumpitur, simul existit cum his, sed idem numero, & idem subiecto sunt huiusmodi, ergo regula sufficiens ad numerandum aliquid, recte sumitur ex numero illius q idẽ subiecto, & idem numero ẽ cũ isto. ¶ Quæres tu quæ, & quot sunt ista, quæ cum ista re, sunt idem numero, & sunt idem subiecto, Dicitur ad hoc, q unum prius re, & aliud posterius re, prius re ẽ definitio propria, & posterius re, est operatio propria, & finis: Vnde sũt duæ regulæ ad cognoscendum numerum aliquarum rerũ: Vna à priori, Altera à posteriori, à priori uerò, quot sunt definitiones propriæ alicuius rei, tot sunt species propriè illi9 rei, & causa est quia sunt idem subiecto, & idem numero, quæ se inuicem ponunt, & se inuicẽ corrumpuntur. ¶ Sed quæres tu, quæ sunt definitiones demonstrationis ad numerum, & quæ est summa specierum demonstrationis. ¶ Respondit Aue. in primo post. secundo, ubi dicit q sunt præmissæ propriæ uniuscuiusq; syllogismi, causa ẽ, quia. 7. met. 57. in accidentibus differentia propria est materia propria præmissæ, in syllogismo ẽ materia propria, ergo sunt differentiæ propriæ, unde regula est quot sunt species præmissarũ demonstratiõis, tot sunt species demonstrationis, & causa est, quia quot sunt species differentiarum propriarum, tot etiam sunt spẽs specierum propriarum demonstratiõis: Hac regula ad numerum habendum demonstrationum, & præmissarum usus est, Ar. primo topicorum primo, & primo priorum primo, & Aue. primo post. 17. & pri. rhe. 3. & 2. elench. 2. ubi Ar. & Au. sunt argumentati hoc modo, Quinq; sunt species præmissarum syllogismi, ergo quinq; sunt syllogismi: Hac regula uenat spẽs demõnis Au. pri. phy. in proœmio, & in cap. 7. primi post. 2. cœli. 51. & pri post. 17. & . 95. & . 96. in epit. log. cap. de demonstratione, & in quæsito de demonstratione, ubi dicit Au. q tres sunt species præmissarum demonstrationis, ergo tres sunt demonstrationes analogicæ, consequentia est probata, antecedens probatur in locis dictis, & maxime primo poste. 95. & secundo cœli. 51. sumit primò Au. q præmissa demonstrationis est illa quæ est annexa essentialiter conclusioni, & essentialiter. i. de omni, per se, & inquantum ipsum necessarium conclusionibus, primo post. 51. 54. & . 59. conditio essentialis omni demonstrationi ut termini non solum in præmissis, sed in conclusionibus sint de omni, per se, & inquantum ipsum. ¶ Secunda conditio ad præmissas demonstratiuas in communi, nõ solum, q præmissæ sint necessariæ, & essentiales, sed oportet q sint notæ, q sint essentiales, & q sint necessariæ, quia primo post. cap. penultimo per hæc differt à topica præmissa, q non est necessaria, uel si est necessaria non est cognita, q sit necessaria. i. scientia habitu necessariò uera, sed opinio primo top. primo, Quæ opinio. 6. ethi. 4. non est habitus necessarius, sed possibilis est esse uerus & possibilis est esse falsus, præmissa uerò demonstratiua primo poste. 17. debet esse nota necessario, idest ut exponit Au. nota q impossibilis sit aliter se habere, q cognosci. ¶ Tertia conditio communis præmissæ demonstratiuæ quam habet syllogismus (primo priorum primo) ut sit notior naturaliter, idest nobis naturaliter conclusione, secundo priorum. 17. cap. sic petitio eĩ prin. & hoc stante Au. locis dictis probat antecedens, præmissa demonstratiua io cõmune debet esse necessaria, & nota necessaria, & notior conclusione nobis naturaliter: tunc sic, uel est nota nobis naturaliter, idest sensata, uel incognita naturaliter, quia posterior in esse, & sic una species demonstratiõis quia primo post. 95. quæ procedit ex effectu notiori nobis idest sensato, & ignoto naturæ primo physico. secundo, idest posterior in esse: Si uerò præmissa nota nobis quia sensata, nota necessaria quia prior in esse, sic est secunda species, quæ est demonstratio simpliciter dicta primo post. 12. cuius præmissæ sunt priores, et notiores nobis, & naturæ: Si uerò præmissæ notæ naturæ, quia priores in esse, ignotæ nobis, quia non sunt sensatæ, sicut causæ naturales sunt, primo phy. secundo & . 3. erit duplex species demonstrationis dicta, causæ tantum, & propter quid. ¶ Dices tu, datur ne aliquis modus demonstrationis, qui erit iste, præmissæ posteriores, & ignotiores nobis, & naturæ, qui est quartus modus uariandi: Dicatur ad hoc, hunc modum esse impossibilem, quia repugnat syllogismo: primò priorum, & secundo priorum. 17. debet ex notioribus nobis, & necessario: Repugnat syllogismo, ergo demonstrationi, secundò quia repugnat ipsi demonstrationi primo post. primo. omnis doctrina, & disciplina fit ex præ existenti cognitione, ergo ex notis nobis, non ergo datur modus quartus, qui fit ex posterioribus, & ignotioribus nobis: ¶ Est alia regula uenandi species demonstrationis à fine proprio. ¶ Quæritur modo, quis est finis proprius demonstrationis: ¶ Respondetur q res quæsita, idest quæsitum quod quæritur sciri, & postea scitur, & tot sunt quæsita, uel quot sunt species scitorum, & quæsitorum, tot etiam sunt species demonstrationum à fine proprio. ¶ Quæres tu, quot sunt quæsita? ¶ Respondetur secundo post. primo. quatuor sunt, si est, quid est, quia est, & propter quid est: Dices tu, ubi Au. ex modo quæsitorum uenatur species demonstrationis? Respondetur q secundo cœli. 15. & in epitome de demonstratione, & primo phy. secundo, & supponit prius unũ ipse Au. q quæsita demonstrationis debent esse latentiora, et ignota naturaliter, secundo post. primo, & debent eẽ necessaria, & conuertibilia cum præmissis, ex primo posterio. 11. Tunc arguit Au. numerum specierum, uel quæsita ignota latentiora præmissis sunt, & sic erit esse causæ prioris latentius esse effectus, & ista est demonstratio quia, uel quæsitum non erit esse causæ prioris, sed erit effectus posterius, & propter quid effectus, latentius esse causæ prioris, & ista est demõstratio simpliciter, cuius quæsitum est propter quid effectus, uel quæsitum erit propter quid tantum, effectus latentior esse causæ demonstrato per esse effectus, & ista est demõstratio propter quid, cuius quæsitum est propter quid tantum effectus, et nullum aliud, patet ergo ex num. quæsitorũ, & finiu demõnis, tm tres eẽ spẽs demõnis, sicut patuit ex nume. præmissarũ. ¶ Dices tu, quæsitum quid aliud est à prædictis, ergo dabitur alia species demonstrationis à prædictis. Respõdetur ad hoc, quòd secundo posteriorum. 10. 19. 41. 48. quòd quæsitum quid potest demonstrari dupliciter, primò ut qd secũdò ue prædicatũ inhærens necessario, & per se, ut qd, sola definitio notificat.

Interrog. (beside "æquiuocæ, solo noie gaudét")

Responsio (beside "strationis: Respondetur")

Dubitatio (beside "corrumpuntur. Sed quæres tu")

Solutio. (beside "ma specierum demonstrationis")

Nota q prima uia uenandi species demõnis à priori est.

Nota q Au. in epi. la. cap de demon. in fine cap. secundũ pri us, & posterius uenatur etiã tres species demon.

Interrogatio.

Solutio

Secunda uia uenandi species demõ. à posteriori

Interrog.

Responsio

Interrog.

Responsio

notificat,& loci topici,& definitiones,& non demõ
ſtratio ut prędicatum inhærẽs neceſſariò,uenatur de
monſtrationem ſimpliciter,& hoc dicit Auer.prim.
poſt.& ſecundo poſt.4 ṫ.ꝙ demonſtratio ſimpliciter
eſt perfecta,quia iſta ſola facit acquirere quid defini-
Bona dubitatio. tionis.¶ Dices tu,eſt quæſitum quia,ultra quæſitũ
ſi eſt,& eſſe,ergo danda eſt alia ſpecies demonſtratio
Solutio. nis à tribus,quæ notificat hoc quæſitum quia.¶ Pro
ſolutione notandum,dicitur ſecundo poſt.primo,ꝙ
quia eſt,& ſi eſt,ſunt unum quæſitum,quia ambo
notificant eſſe,& ambo ſunt quæſita eſſe,& ſolum di
fferunt ſic,quia quæſitum ſi eſt,quæſitũ eſt ſimplex
& quia eſt eſt quæſitum compoſitum,& ideo dicit
ꝙ ambo ſunt quæſitum unum,& faciunt unam de-
monſtrationis ſpeciem,& ſolam facere differentiam
quia unum facit demonſtrationem ſimplicem,& ali
Bõa inter ud compoſitum.¶ Quæres,iſte numerus ſpecierum,ẽ
An dẽtur Ari.an non?¶ Dicitur ꝙ iſte numerus ſpecierum ẽ
tres ſpẽs ſe Ar.in tribus locis,primo poſt.tex.cõm.32.demon-
cundũ mẽ ſtratio quæ facit ſcire ſimpliciter,& ideo demonſtra
tem Ariſt. tio ſimpliciter,habet duas conditiones,prima ut me-
dium ſit cã,& notum nobis,& natura:ſecunda ut ſit
Reſponſio ſenſatum,& propinquum ſenſibus.i.prius,& notius
nobis,notificans eſſe,& propter qd effectus,& hæc
eſt demonſtratio ſimpliciter,quam dicit Au.de qua
tractat à principio tex.8.uſq; ad.95.ubi incipit dare
duas ſpecies demonſtrationis,& dicit,ꝙ eſt una ſpẽs
ſcire,& demonſtrationis,cuius medium eſt poſterius
in eſſe.i.effectus conuertibilis,& notius nobis,noti-
ficans tantum,quia eſt.i.eſſe,cuius quæſitum eſt eſſe
cauſæ tantum,iſta eſt demonſtratio quia,quam uo-
cat Au.& eſt differens à prima.¶ Nam prima habet
medium notum naturæ,& nobis,& prius i eſſe.¶ Se
cunda uerò ſpecies habet medium poſterius,in eſſe,
& notum nobis,in eodem met cap.ipſe ponit tertiã
ſpeciem demonſtrationis.ſ.propter quid tantum.i.
datur ſcientia,& demonſtratio propter quid tantum
faciens ſcire,& non quia,cuius medium eſt cã notifi
cata,ab eſſe effectus demonſtrationis quia,& iſta eſt
demõ propter quid,quam dicit Au.eſſe diuerſam à
prima,diuerſa quidem eſt,in fine,nam prima notifi-
cat eſſe,& cauſam,iſtam dicit:notificare tantum cau
ſam,& non eſſe,& differt etiam in medio,quoniam
medium primæ dicit notum naturæ,& nobis quia ẽ
ſenſatum in hac tertia ſpecie autem,dicit notum na-
turæ tñ,qa ẽ prius in eſſe,ſed ignotum nobis notifi-
catum per eſſe effectus,demonſtratione quia:&
in ſecundo poſt.cap.2.declarat dicit ſi cauſa eſt cõuerti
bilis cum effectu,contingit demonſtrari adinuicem
.i.cauſa demonſtratur eſſe,& propter quid effectus,
& ſubdit in eodem cap.ſi uero cauſa non cõuertitur
adinuicẽ:ſi ab effectu,ẽ demõ quia,ſi uerò à cã,eſt de
mõ propter quid,ex quo patet,dari tres ſpẽs demõ-
nis differentes inter ſe.¶ Nã prima pcedit ex cã con-
Ex quo loco Ari. ſamit demõ. potiſſimã. uertibili notificante eẽ,& cãm eẽ.¶ Secunda proce-
dit ex cã conuertibili notificante eẽm ppr qd,& non
eẽ.¶ Sumit tertia ex ſecũdo poſt.12.et.17.ubi d.Ar.
ꝙ ſi cã ſimul cognita cum effectu poſita,ponitur eẽ
& futura,futurum eẽ,ẽ demõ ſimpliciter,notificans
eſſe,& cauſam,& ſubdit Ar.in.23.ſi uero cã nõ con-
uertibilis,non fit ſyllogiſmus prior à cã,ſed fit ab effe
ctu,ex eſſe effectus,iſta ſecunda demonſtratio differt
à prima,quia in prima cauſa,conuertibilis ẽ,& ſimul
genita,in ſecunda uerò,ẽ cã nõ cõuertibilis,& nõ ſi
mul genita:prima etiam infert eẽ,& propter quid,
ſecunda uerò propter quid tantum,Ex quibus trib⁹
locis patet clarè apud Ar.dari tres ſpecies demõnis,
Bona dubitatio. ſpecie diſtinctas,ex numero quæſitorum,ſicut dicit
Au.¶ Dices tu,demõ in communi ad iſtas tres ſpe-
cies quomodo ſe habet?¶ Reſpondetur primo poſt. *Reſpõſio Auer.*
95.& quæſito.6.poſterioriſtico ꝙ dicitur analogicè
& non uniuoce,nec æquiuoce,quia habet nomen,&
definitionem demõnis,quæ ſunt huiuſmodi,nõ ſũt
æquiuoca,ut patet.4.met.ſecundo,& ut probatum
ẽ,non ſunt uniuoca,ſed analoga.¶ Prima ratio ẽ iſta *Probatur ꝙ demõ. ĩ cõi nõ dicatur uniuocè, & equocè, ſed analogicè ad tres ſpẽs eius.*
quia perfecto,& imperfecto nihil è commune uniuo
cum,ſed analogum,ſed demonſtratio cauſæ eſt perfe
cta,primo phy.primo,& primo poſt.21.quoniam
eſt perfectior illa quæ eſt ab effectu.ſ.demõ quia,er-
gò demõ in communi eſt analoga ad demonſtratio-
nem quia,& cauſæ tantum,& ideo dicit contra Aui
cennam ipſe Au.primo poſt.95.licet certior,& per
fectior eſt demõ ſimpliciter,& cauſa tantum,non ꝓ
pter hoc demonſtratio quia excluditur à genere nõ
uniuoco,quia perfectum,& imperfectũ non habẽt
genus uniuocum,ergo meritò à genere analogo,non
eſt excludenda,& in epit.de demonſtratione,& in
quæſito.3.probat hoc Auer.de intento,& hæc ẽ rõ
Au.¶ Illud quod prius dicitur de uno,& poſterius đ
reliquo eſt analogum,ut.4.met.ſecundo patet,ſed de *Rõ Aue.*
mõ in communi dicitur prius de demonſtratione ſim
pliciter,& ſecũdo de alijs,ergo eſt analogum:Maior
eſt Ari.Minor probanda.ſ.ꝙ demonſtratio ſimplici
ter ſit prior demonſtratione cauſæ tantum,& demõ
ne quia,& probat eam Au.primo poſt.cõm.83.duo
bus modis.¶ Primo id quod habet oẽs conditiones
demõnis eſt principaliter demonſtratio,& prior illis *Probatur ꝙ demon. ſimpliciter ſit prior demõne propter qd,& qa*
demonſtrationibus quæ non habent omnes condi-
tiones,ſed ſunt demonſtrationes quatenus partici-
pant conditiones illius,ſed demonſtratio cauſæ tan-
tum,& demonſtratio quia,ſunt huiuſmodi,quia nõ
habent conditiones illas,quas habet demonſtratio
ſimpliciter.¶ Primò demonſtratio quia non eſt ex
cauſa,demonſtratio ſimpliciter eſt ex cauſa.¶ Secun-
dò demonſtratio quia tantum eſſe,demõ ſimpliciter
eſſe,& propter quid notificat.¶ Tertiò demõ cauſæ
tantum,habet medium notum naturæ,nõ nobis,de-
monſtratio ſimpliciter habet medium notum natu-
ræ,& nobis.¶ Quarto demonſtratio propter quid
tantum,cauſam tantum notificat,ſed demonſtratio
ſimpliciter notificat cauſam,& eſſe,ergo demonſtra-
tio ſimpliciter eſt prior duabus alijs,quia habet om
nes conditiones.¶ Auer.etiam in comm.eodem,dat *Secunda probat. ꝙ demõ.ſimpliciter ſit prior alijs duabus demõnibus*
alias differentias,inter ſpecies demõnis,& dicit,ꝙ il
la demonſtratio eſt prior,cuius præmiſſa eſt cauſa
immediata.i.omnino ſenſata,& per ſe,& nullo mõ
ſcita per aliud,ſed demõ ſimpliciter habet hoc mediũ
primo poſt.12.& nota nobis,quia ſenſata & naturę
qa prior in eſſe,ergo omnino per ſe ſcita,ergo nullo
modo per aliud,nec apud naturã,nec apud nos,De-
monſtratio autem cauſæ tantum,eſt Imediata apud
naturam,quia non habet cauſam priorem,ſed habet
immediatam apud nos,quia habet effectum priorẽ,
& notiorem nobis,& ideo non omnino ſcita per ſe,
ſed per ſeoſum,per aliud notius nobis notum,per ſe
demõ,quia immediata apud nos,quia effectus ſenſa-
tus,ergo notior apud nos,nihil tale,ſed non immedia
tum apud naturam,quia habet cauſam priorem,quæ
ſciri poteſt,quæ non omnino ſcita eſt per ſe,quia nõ
habet actum apud naturam,&c. ¶ Ex hoc ſup
poſito arguit Au.& dicit ſic,cuius medium eſt om- *Tertia probatio ad idem.*
nino ſcitum,& omnino immediatum,illud tale eſt
ſimpliciter prius,ſed demonſtratio habet mediũ hu-
iuſmodi,ergo eſt prior alijs.¶ Quæres tu nunc,quid *Quid ſunt tres ſpẽs demonſtr.*
ſunt ſpecies demonſtrationis? ¶ Reſpondetur,
nam regula eſt poſterioriſtica ad declarandum quod
liber,oportet primo declarare rationem eius,ſecũdo
eſſe rei & definitionem,Primo tamen definitionem
nominis

nominis, quia secundo post. 9. q definitio quid nominis est principium omnis cognitionis, sine qua frustra quis uadit ad scholas, ut etiam d. The. cap. 9. Ad declarandum ergo tres species demonstrationis primo declarabimus nomina, incipiendo à demonstratione quia, non quia sit nobilior, ut facit Arist. sed quia est notior alijs duabus.

DE DEMONSTRATIONE. QVIA.

Nota quibus nominibus dicitur demō quia.

Primò dicitur, & noīatur uia īnata.

PRimum nomen demonstrationis quia, primo physicorum secundo uocatur uia innata nobis naturalis, Pro quo notandum est. 1. de anima tertio, Natura dedit, ut res imaginata, & sensata sit principium cognitionis nostræ, sine qua intellectus nil intelligit, primo posteriorum. 33. 34. & ideo quod est magis sensatum est prius intellectum. Quo stante, datur cā nominis demonstrationis quia, quod ē uia innata .i. naturalis, quia quæ non sciuntur naturaliter, sunt illa quæ procedunt ex effectibus, & accidentibus, quæ quia sunt sensata, sunt notiora nobis uia naturali, & talis uia dicitur innata primo posteriorum. 95. & . 2. posteriorum cap. 25. ¶ Vocatur etiam demonstratio à non causa.

Secundò nominatur demō à non cā.

¶ Pro quo notandum est, q solet Arist. uocare res artificiales ex duobus: Primò à fine, ut patet. 2. de anima. 49. q à fine unumquodq; denominatur: Secundò ab actu, & forma, & differētia, ut patet. 8. met. 7. quia à quo habet esse, ab eo habet denominari, ab actu differentia habet esse, ergo ab actu ipsa differentia habet nomē. ¶ Logici ergo propter hanc duplicem regulam, nunc denominarunt demonstrationem à fine, & nunc ab effectu, & à differentia earum, ¶ Quæres etiam, quæ est differentia demōnum.

Quæ est forma demon.

Responsi.

¶ Respondetur q est mediū quod uirtute, & forma, est tota demō: Finis demonstrationum est quæsitū, quod scire quærimus, & scimus. ¶ Quo stante patet oēa causæ denominationis, & uocatur in locis dictis, demonstratio ex non causa, quia ut patet ibidem, medium est effectus, ergo non cā. Nominatione facta, à differentia, necessario propria in eisdem locis dictis.

Qais est finis demō.

Tertiò nominatur, demon qa.

¶ Vocatur demonstratio quia, ex nominatione facta à fine, quia quæsitum quod finaliter facit, & finaliter intendit monstrare. est quæsitū quia. 2. post. cap. 23. ¶ Nominatur etiam syllogismus à posteriori, nominatione facta à medio, quod est effectus primo phy. in proæmio, & ab Auer. cō. 2. & . 2. 4. & pri. post. cap. 26. & Them. & alij uocarunt demonstrationem signi, pro quo secundo priorum. 27. signum est illud quo positoest, futura erit, & posita fuit, q. s. signū est duplex, si ē conuertibile, & necessarium facit demonstrationem quia, si non cōuertibile, & necessariū, facit cōiecturam topicam, uel poeticam, primo post. 4. secundum Themistium.

Qaartò noīatur demon. à posteriori.

Quintò dicitur demō signi.

¶ Nominat ergo demonstratio signi, nominatione facta a medio, quia in demonstratione quia est effectum, uel accidens, effectus est signum necessarium esse causæ, primo post. 95. & ab Auer. uocatur demonstratio essendi tantum, nominatione facta à fine, quia tantum notificat quæsitum hoc. s. esse causæ, à Them. primo post. 27. 28. 34. & secundo post. tertio, Demonstratio an sit nominatione facta à fine, quia finaliter hoc demonstrat. s. an res, & an cā sit, & non aliud, primo post. 7. secundum Them. uocatur demonstratio ad demonstrādum nō simpliciter, nominatiōe facta à medio, quia medium primo phy. 2. & est effectus nobis notus tantum, & non simpliciter .i. natura. ¶ Vltimo primo post. 95. et in epit. de demonstratione, & à Themistio primo post. 29. uocatur demonstratio euidentiæ, & dat causā

Sextò nominatur de mō euidētiæ.

Quid est euidens.

Themistius cap. 29. ¶ Pro quo notandum est, secundo priorum. 23. q Euidens est illud, quod ē sensatū, & notum: Et certum, est illud, quod scitur, primo poste. 179. q certior scientia est illa quæ est per causam, q̄ illa quæ ē sine causa: Inductio cum ex sensatis pluribus sit, est euidens, sed nō certa, quia nō ē per cām: Syllogismus uero est certior quia per causam fit, sed non est ita euidens, quia per uniuersale inuenimus sensatum particulare.

Quid est certum.

Quare demō quia, dicitur demon. euidētiæ.

¶ Hoc stante dicitur modo, q dicitur demonstratio euidentiæ à medio, quod est effectus, & accidens sensatum, & non certum, quia non per causam. ¶ Quæres tu quæ est definitio demōstrationis quia? ¶ Respōdetur, q habetur à Themistio ī locis dictis, primo posteriorum tex. 27. & . 29. & . 43. secundo poste. tertio, & ab Au. primo physi. in proæmio, & cōm. secundo, & secundo cōt. 31. & primo de anima. 10. & primo posteriorum. 95. 96. & . 97. & in quæsito tertio posteriorístico, & in fine epit. capitulo de demonstratione: & primo topicorum. 4. definitio habet duas partes scilicet genus, & differentiam, genus demonstrationis quia, est demonstratio analoga, primo posteriorum. 95. quæ nomine, & definitione prædicatur de demonstratione quia, ut fuit declaratum supra.

Quæ ē definitis demon. quia

Responsio

¶ Quæritur etiam, quam differentiam assignauit Arist. inter instrumenta sciendi? ¶ Respondetur q Aristo. assignauit differentiam unam à priori, & alteram à posteriori, semp à posteriori, & à priori medio, quod est causa demonstrationis principalis, à posteriori, & à fine, & opere proprio à se quæsita, & scita per illam, quare dantes complete conditiones horum duorum, & medij sui, & quæsiti sui, erit complete edocta definitio demonstrationis quia.

Dubitatio qão differant īstrumēta sciēdi.

Solutio.

¶ Primo assignabimus conditiones medij primo phy. secundo, & pri. post. 12. ¶ Notum dupliciter. s. nobis, & natura, & notum nobis pri. post. 12. magis proprium sensatum, & magis prius notum nobis, quia Au. to. 5. disputatione in solutione dubij. 21. 1. de anima. 30. Res sensata causa est omnis nostræ intellectionis, sine qua intellectus nihil intelligit, & . 1. de anima. 10. & primo post. 34. & ideo quod prius magis sensatū, est prius magis intellectum, quia quod prius, & magis in causa, necessario est prius, & magis in effectu necessario, ista ergo cognitio, seu uia ad cognoscendū hoc, a primis sensatis dicitur pri. phy. 2. ¶ Innata .i. naturalis: Innata .s. à natura producta, quia natura dedit hunc ordinem nobis, ut intellectus non intelligat nisi illud quod sensus sentit, & quod prius, & magis sensus sētit prius, & magis intellectus intelligit, & uocat 2. de anima tex. cōm. 30. & . 39. & . 1. de anima. 38. cognitio prima, quia pri. intenditur ab intellectu, quæ pri. sensata, & cognitio primorum principiorum, quæ est intellectus in habitu dicitur esse prima intellectio quia pri. sensatio, et uocatur naturalis, quia. 3. de anima. 39. & cap. 18. Themistius ait, Natura sponte nostra .s. uoluntate nostra, etiam si nolumus cognoscuntur a nobis, quia primo sensata, primo intenta sine nostra uoluntate, dicitur nobis nota, primo physi. 2. . 1. post. 12. & dicitur nota natura, quia natura eam appropriauit nobis, & intellectui nostro intelligenda, & nulli alteri intellectui, quod est proprium intellectus nostri, unde pōt dici, q est nobis datū, unde regula gñalis, & ppria, & p se, & ī quātū ēpm. ¶ Si q̄ris qd ē pri. cognitū nobis? si uis respōdere p tām ppriā, dico quod ē prius sensatū: ¶ Quæres tu: Rō ppria primi cogniti ē eē, primo sensatū, & magis sensatū. ¶ Sed q̄rit qd ē prius, & magis cognitū subiectū, ā accidēs, an cā. an effect9, qd istorū ē magis cognitū. ¶ Respōdet Au. primo de aīa. 10. & Ar. pri. post. secūdo q nō pōt dari responsio certa, quia in artibus natura ista

Notum capitur dupliciter.

Expositio palchra pri. phy. t. comm. 2.

Dubitatio quid est pri. cognitū nobis.

Solutio.

Dubit. quod magis à nobis cognoscitur, ita, an accidens.

Solutio. Auerr.

diffe-

differenter se habent: Nam in mathematica cãæ sunt notiores nobis, quia sunt magis sensatæ: In naturali uero scientia, effectus sunt notiores nobis quia sunt magis sensati: Nõ ergo potest dari alia ratio certa nisi istud dictum, q de omnibus istis, illud ẽ magis notum, & prius notum, quod est prius sensatum, Aliud est notum, & prius natura, non q natura cognoscat, sed a nobis cognoscentibus res ipsas, iuxta Ari. quoniam habentur apud naturam. ¶ Ex quo regula habetur. 7. met. 10. & primo post. 11. q naturæ, idest nobis cognoscentibus secundum naturam, id magis, & prius notum, quod est prius in esse, sed magis in esse causæ, quia apud naturam, priora in esse sunt magis entia, & prius nominata apud naturam, quæ sunt eausæ ipsæ priores in esse, & magis entia, ista uia docendi, & cognoscendi non uocatur nota naturæ, nec nobis, quia natura non dedit hunc ordinem cognoscendi proprium nobis, ut magis entia, & perfectiora entia, apud naturam intendantur. Ideo compositum posterius, & minus intentum, sicut intelligentia, sed est uia, & modus cognoscendi datus proprie intelligentiis, ideo in quinta disput. in solutione primi dubij, intelligentiæ in intelligendo sequuntur ordinem naturæ in rebus, causæ; quæ magis priora entia, magis prius intenduntur, & dat causam. 12. met. si non ees sensata, est causa scientiæ illarum, sed scientia illarum est causa eius, & quia causa prius intelligit causam, quæ magis priua sunt, non ergo materia hæc cognitio est, sed cognitio intelligentiarum, ideo non innata est, & non naturalis, quia natura non dedit eam nobis, sed acquisita artificialis, Ars enim est quæ docet rem non posse cognosceret, nisi p causam, & ideo prius causa cognoscenda dicitur secunda cognitio, & non prima, quia ut plurimum causæ sunt ignotæ, & cognoscuntur per effectum, per eas conditiones, ut sit notius idest per sensum, uel per inductionem sensatam, nam ut ibi declarat Auerr. clusa, quia hoc habet à syllogismo, primo priorum primo, syllogismus ex positis i. concessis præmotis, ne fiat petitio in principio, secundo priorum. 17. quæ nullo modo euitatur nisi medium sit notius naturaliter, qa si non esset notius naturaliter ipso quæsito, demonstrando, non erit demonstratio, & propter hoc secundo physico. 3. ex esse notius non potest demonstrari naturam esse, quia licet notius sit aliqualiter euidentius, tamen non est notius uniuersaliter, ideo eius ratio topica manifestant non demonstrans. ¶ Secunda conditio, Non causa sed effectus, ut dicit Auerr. in ultimo epit. ad differentiam demonstrationis simpliciter, à qua non differt, nisi per hanc conditionem, Nam medium in ista est de omni, & per se, & necessarium, sic in demonstratione simpliciter, in hoc tamen differunt quia hic est effectus, & ibi dicitur effectiua. ¶ Tertia conditio ut immediatus suæ causæ, idest in quæsitum, & suam causam, nullus effectus manifestat, ut differat ab alia specie demonstrationis, quia primo posterio. 96. in qua medium est causa remota & mediata, quæ est demonstratio quia, per accidens & æquiuoce demonstratio, quia à causa remota, & mediata, ut paries non respirat, quia non est animal. ¶ Quarta conditio, ut sit conuertibilis, & æque prædicans, æqualiter pdicari, & conuerti, est prædicatum esse æquale subiecto in significando, ad differentiam aliquorum effectuum, uel accidentium, quæ sunt immediate ipsi causæ, sed non sunt conuertibiles ideo faciũt coniecturam rhetoricam, & non demonstrationẽ. ¶ Quinta conditio, per se, & non per accidens. i. aliquo mõ dicẽdi p se, uel pri. uel. 2. q pdicatũ sit definitionis subiecti, uel subiectũ in definitione pdicati, quod est

Nota, q̃d à prius. notum.

Quid est æqualiter prædicari et cõuerti.

hmõi, ad differentiã eius. ¶ Pro quo ẽ notandũ ut. d. Au. pri. post. cõ. 77. contra Them. unũ accidẽs ppriũ demõstrat aliud, & conuertibiliter, ista demon. nõ ẽ cõuersa per accidẽs, & æquoce, qa cõstat ex pdicatis p accidẽs, & nõ p se, unũ. n. proprium nõ ponit̃ i definitione alterius, nec ecõuerso, iõ, nõ ẽ p se pdicatio, sed p accidẽs, iõ nõ demõ, sed p accidens demõ. ¶ Quæritur ẽt, demõ. qa ppriẽ dicta quot modis capitur. ¶ Respõdet Au. i. 6. q̃sito, q capit duobus modis. s. q̃dã ẽ simplex, & q̃dã ẽ cõposita, sicut q̃situ qa, est duplex. s. simplex, & cõpositũ. ¶ Simplex ẽ existẽtia cãæ. ¶ Cõpositũ ẽ existẽtia cãæ pprio cãto: Exẽplũ primi, gñatio ẽ, ergo materia prima ẽ, demõ qa simplex, qa solũ mõstrat existẽtiã simplicẽ. s. materiã primã: Exẽplũ secũdi, quod hẽt gñationẽ ẽ existẽs, cõpositũ nale hẽt gñationẽ, ergo ẽ existẽs: ẽ demõ qa cõposita, qa demõstrat existẽtiã, nõ solũ ipsius mãæ, sed ẽt existẽtiã subiecto pprio. s. rei naturalis, q existẽtia ẽ rei cõpositæ cũ subiecto.

Demõ qa capitur dupliciter.

DE DEMONSTRATIONE propter quid.

SEcũda spẽs demõnis ẽ demõ. cãæ: Circa quã duo erũt declarãda: Pri. noĩa declarabũtur: Secũdo definitio ppria illius assignabit̃: Et notãdũ q Ari. pri. post. 94. & 2. post. 25. & i Au. i suo q̃sito, & in epit. cap. de demon. & 2. coeli. 31. & pri. phy. i proœmio. ¶ Nominat̃ Pri. demõ. cãæ tm̃, nominatiõe facta à fine proprio, qa q̃situ qd̃ finaliter notificat, ẽ tm̃ cã ppter qd̃ ẽ effect⁹, & nõ ẽt effectus, &c. ¶ Noĩatur ẽt demon. dãs cãm. 8. phy. 51. i. q notificat tm̃ cãm, & nõ et effectus, qm̃ sunt rea posteriores, &c. ¶ Præterea, à The. 27. 29. & 43. primi post. uocat̃ demõ. cur sit, & quã ob rẽ sit, & uñ nã sit, & noĩatur noĩatione facta à fine, qa solũ notificat cur ẽ res, & quã ob cãm ẽ res uñ nã. i. a qua cã ẽ res, & una cõditio ẽ i. 6. phy. in locis dictis. ¶ Sed quare uocat̃ demõ. cãæ, & in pluribus alijs uocat̃ demon. simpliciter cãæ. ¶ Solutio, Possunt comparari istæ due inter se, & cum demonstratio quia, nam comparatæ ad demonstrationẽ qa, possunt ambæ uocari causæ, quia ambæ sunt ex causa & sic Au. comparando ad demonstratio quia, ambas uocat causæ: Alio modo comparantur inter se, & sic ista dicitur cã, illa uero esse, & causæ, quia sic noĩatæ. ¶ Sic definitur, q demõ. est lodo generis, & Analoga. pri. post. 93. in quã medium notificat quæsitum, & ẽ causa, pri. post. 94. ad differentiam demonstrationis quia, quæ notificat esse esse causæ conuertibilis, quia pri. post. 7. esse conuertibilem præmissam cum conclusione, & omnes terminos per se, est conditio communis omnibus tribus speciebus demonstrationis sed communis. ¶ Nota, q uel pri. notitia, uel syllogismo, in fine epit. de demonstratione, pri. notitia. i. sensus, uel inductio sensata, qa aliquando causa ipsa q sit, est nota sensu, & inductione sensata ideo pri. notitia dicitur, aliquando syllogismo, quando est ignota naturaliter, q in syllogismo habet demõstrari, & notificari, quo niam notificata syllogismo, erit notior pp qd esse & g. ¶ Quæritur, illud in tuitu differentiam ponitur. ¶ Dicendum ponitur ad differentiam demonstrationis simpliciter, quia pri. post. 11. medium simpliciter debet esse notũ, pri. notitia. i. sensu, uel inductiõe, & nũq ignotũ, ex syllogismo notificat, pri. post. 14. cã necessaria ẽ demõne simpliciter, pri. nota nã, qa ponit̃ ẽe, et nota nob, qa sensata. ¶ Quæro ẽt da exẽplũ, ad cognoscẽdũ diuersitatẽ, qñ unũ ẽ notũ pri. notitia, & alterũ q sit ignotũ, et syl. notificat, i. exẽplũ per cã illuminatiõis hodiernæ ẽ notũ ad sẽsũ, et solũ ẽ ignotũ pp qd, sed pp qd, nõ põt demõ. nisi demõ. cãa tm̃, qa ista ẽ, q notificat

Varia nomina demõ propter qd̃.

Primò nominatur, demon causæ tantũ.

Secundò noĩatur demõ dãns cãm.

Tertiò noĩatur demon. cur sit quã ob rẽm sit. et unde nã sit.

Postea

Dubitatio

Solutio.

Definitio demõ cãæ tantum.

Dubitatio

Responsio

Interrog. 6. ā detur regressus secundum Arist.
Respon.
Probatur ratione q detur regressus secundū Ar.

naturalium per causam: Ex quo, clarè patet, processū (in hoc regressu) esse à nobis notis, ad nota naturæ: Patet ergo ordo artificialis regressus. s. q primus processus in eodem esse quia, & secundus proprius propter quid. ¶ Quæres. 6. ille regressus sic definitus, & ordinatus, habetur ne clarus, ex rationibus, & auctoritatibus, q sic ita quòd erat secundum suppositum à nobis faciendum: ¶ Et ideo dicimus simpliciter duo q Regressus sic ordinatus non solum est possibilis, sed est necessarius: Primò probo ratione, Et Secundò probo auctoritate: Rō sic primò: Et prius suppono quædam secūdò physicorum. 4. & septimo. cōtra negantes formam posse sciri ab homine: Secundò suppono, scientia effectuum, & rerum propter quid, nō habetur nisi per causam notam q sit, & q insit causæ eius primo post. tex. 2. ¶ Quo stante arguo, uidetur ad sensum, plures res existere, quarum causam ignoramus, uerbi gratia, uidemus stellas, & planetas non scintillare ad sensum, ignoramus propter quid huius effectus, non nota causa, esse, & propter quid sit causa, sed istam causam esse, est nobis ignotum, possibile, notificari aut per causam, aut per effectum, non per causam, quia causa prima non habet aliā causam priorem, aliter procederetur in infinitum. ¶ Duo moderni sumunt ex tribus locis falsis, Demonstrationem, circularem: Primo ex secundo cœli in principio commenti, ubi dicit Auer. cū mōstrauit stellas sphericas esse, quia sunt fixæ, nunc esse fixe, quia sunt sphericæ, modo iste est circulus, & unum per aliud monstratur. ¶ Auer. ibimet contra istos subdit, dicens q non est per modum circuli, uidelicet, ista demōstratio qa, dicimus, q non est circulus, sed dat causam quando regredimur, medium est causa ipsa, quæ debet esse notificata per primum processum, scilicet per effectum: Additur modò minor, sed effectum, non notificat sphericum, sed per aliud, ergo non regressus, quia ab eodem in idem est, nec demonstratio adinuicem: Secundo notandum est ut dicit ibimet Auer. q diuisio magnitudinis, est causa actionis, & diminutionis.

Suessanus & Zim. hallucinati sunt, circa modum ponendi regressum

¶ Tunc arguo sic, in demonstratione, quādo primus processus est causæ, secundus quia, non est regressus. Auer. dicit primum processum magnitudinis, & auctionis à causa ad effectum, ergo non regressus.

Obiectio.

¶ Dices tu concedo hoc, sed si hoc dicit Auerr. errat, quia iste processus ut dictum est, in quo præcedit demonstratio causæ, & sequitur quia est superfluus, ergo si Auer. dicit hoc, & tu dices, dicit falsum. ¶ Respōdetur clarè cum ipsomet, q non intendit proprium processum demonstrare causam, nec per secundum, nec facere regressum, sed intendit demonstrare solum q ista conuertatur cum effectu i primo processu, secundò quia effectus conuertitur cū causa: Vult ergo manifestare conuertibilitatem causæ adinuicem non autem facere regressum demonstrationis. ¶ Tertiò sumūt regressum, ex primo de anima tex. com. 12 ubi diximus q male sumunt, & ibi uidetur bene sumi, ut patet ex illo loco ex The. ubi clare dicit demonstrationem obambulatoriam, & regressum ex causa accidentium, ad esse definitionis, & ab esse definitionis, uenire ad propter quid accidentium. ¶ Nos autē primò dicemus, locos logicales, secundo locos in philo. quia istæ regulæ sunt propriæ speciei logicæ.

Responsio

Prob. auc. q detur regressus secundum Aristo.

Loci logicales ex quibus habetur secundum.

¶ Primus locus in logica, habetur primo post. tex. c. 93. Cum diximus dicit Auerr. non dari demonstrationem circularem simpliciter utraq; demonstratione dat exceptionem, & dicit, nisi idest possibilis, quā do una demonstratio, & non simpliciter, idest diuerso dicendi modo: Primus quia, Et secundus propter quid, s diuerso modo quæsitorum: In primo effectus notificat esse causæ: In secundo causa propter quid effectus in diuerso genere medij, primo ex medio noto nobis, secundo ex causa nota natura, & ignota nobis. ¶ Notificata demonstratione quia, Auer. dicit q ambæ demonstrationes indigentes adinuicē per modum circuli, declarans indigentiam dicit, secunda indiget prima, ad inuentionem causæ, in magna commentatione in principio cōmenti. 23. & 24. cū dedit modum impossibilem demonstrationis circularis, dat modum possibilem in diuerso genere demonstrationis, & Themistius ibimet capitulò. 7. dicit q demonstratio circularis, cum id quo utitur ad demonstrandū alia, per illāmet retro astruimus: uult dicere Temistius, q circa effectum, quo utimur ad demonstrādum esse causæ, per illammet causam, reuertimur ad ipsummet effectum, ad propter quid effectus, & non ad quia.

Ari. dari regressum

Primus locus in logica.

¶ Secundus locus primo post. 97. dicit Ari. q causa, & effectus reciprocant, idest conuertibilia sunt, & monstrant se adinuicem, scilicet effectus causam, & causa effectum: itamē hoc, nisi cōuertatur nō fit circularis demonstratio: Et subdit, q diuerso genere demonstrandi quæsitorum. ¶ Prima demōstratio est demonstratio quia, ab esse effectus, ad esse causæ notificans esse, & non propter quid, & dat causam Arist. quia medium quod non est causa, non potest dare causam, & propter quid, in prima demonstratione medium est effectus, & non causa, ergo non potest dare causam propter quid ¶ Secundus uerò processus, est propter quid tantum, notificās effectum, & non esse, & probat Ar. quando medium sumitur, prima causa propter quid dat, quia causa propter qd, ē hoc mediū, & n ō prima cā sumpta, ergo pp qd, nō dat esse, quia esse effectus, est notum, & demonstratio non cadit super notum: Et Au. ibi dat modum, quando fit ista demonstratio circularis, & dicit sicut in physica naturali, quando causa est ignota de subiecto, & esse effectus, est notum de subiecto, tunc possumus facere demonstrationem circularem: Et dat exemplum, materia prima, est causa generationis: qd inest subiecto rei generatæ est ignotum, sed generatio effectus, q insit materia rei, idest subiectum notum est: Potest fieri demonstratio circularis hoc modo, quod generatur habet materiam primam, sed res generatur, ergo habet materiam primam, ab esse effectus, noto ad esse causæ ignotum, quia ē demō, & fit regressus ab esse causæ notiori, ad propter quid effectus ignotum, hoc modo, quod cum materia ē, habet generationem, sed res naturalis habet materiam, ergo hæc ē causa, propter quam res naturalis habet generationem.

Secundus locus log.

¶ Tertius locus logicalis secundo post. 91. & 92. Ari. & Auer. dicit solum quando causa conuertibilis ē cum effectu, fit demō reciproca adinuicem, monstrando in diuerso genere demonstrationis, una quia, & altera propter quid: Et Themistius dicit in cap. 18. quando res causant se adinuicem, conuertibiles sunt, ut pluuia, nubis, posse circulo se īuicē demōstrari in diuerso genere demonstrandi: Primus qa, Et secūd' pp qd. ¶ Et. d. si nubes, et pluuia sūt causæ adīuicē, ergo eę dē demōnes nō sūt, una qa, & altera pp qd. ¶ Respōdet Them. huic obiectiōi, q una demōstrās aliā, hic rōnē cāæ, & illa q demōstrat hic rōnē effect', & Au. i h. epi. clare cōcedit, q qn effect' ē cōuertibilis cū cā, possum' demōstrarē adinuicē, diuerso gñre demōstrādi. ¶ Primus loc' ex philosophia nali, pri. phy. pri. 1. & 3. Ar. clarè. d. q elemēta, pricipia, et cāæ, faciūt sciam rerū nāliū. i. pp qd, ista pricipia sūt cognita eē, quomodo notificātur. ¶ Respondetur

Tertius locus logi.

Obiectio.

Responsio

Loci philo. ex quibus habetur q detur regressus secundum Ari.

Primus loc' phil.

tur in secundo &.50.tex.q elementa,& principia sunt, quæ posterius nota sunt,ex notis nobis,idest ex compositis,& rebus naturalibus,& iste est,regressus,& ex esse compositorum.i.rerum naturalium notificantur principia,& elementa esse,demõne quia,ista nota,notificant causam propter quid rerum naturaliũ: Et Themistius cap.4.principia dant rationem.i.causam compositorum,& ista est demonstratio propria ab accidentibus,quæ notificant esse principiorum, quæ est non demonstratio propria,sed sufficiens ad demonstrandum quod uolumus. ¶ Secundus locus ex phylosophia naturali.8.phy.c.10.&.52.dicit clarè Au.q esse motus æterni,demonstrat esse motoris æterni,ut motus est æternus,ergo motor ẽ æternus, & esse motoris notificat,& dat causam propter quã motus est æternus:Sunt alij loci dicendi,in.50.tex.

Secundus locus physicus.

¶ Sed dices primo post.23. Regressus est possibilis quando una est demonstratio quia,& altera est simpliciter,& Au:dicit in paraphrasi,si altera est absoluta:& Themistius dicit cap.7.q ẽ demonstratio pro propria,& secundo post.30.potissima est absoluta, ergo alter processus non erit demonstratio propter quid,sed erit demonstratio simpliciter,seu potissima.

Dubitatio q alter processus, non sit demõ propter quid, sed potissima.

Solutio.

¶ Pro solutione notandum est,ut diximus primo poste.nam dicit Auer.in fine epitom.Logicalium,& in cõm.2.Albumezar,propter quid,& simpliciter quo ad nos,à nobis sumunt specificam differentiam, non apud naturam,si est nota causa simpliciter, si ignota propter quid tantum,si esse effectus est ignotum,& notificat causam,& propter quid,etiam erit simpliciter,si uerò causæ,effectus erit notus,& erit demonstratio propter quid tantum. ¶ Quo stante, dicitur, q uocatur simpliciter absoluta perfecta in suo esse apud naturam,sed apud nos non sit simpliciter absoluta,&.9 .primi phy.ubi de intento loquitur,dedit differentiam ipse Auer.& dicit q facit scire tantum propter quid,& sic apud nos,ab ista dicta differentia,in primo.10.&.8.11.facit scire propter quid.¶ Quæres etiam,Regressus iste,in qua figura fit,& in quomodo? Respondet Ar.in pri.post.97.¶ Et nota prius,q regressus potest fieri in quæsito composito,& ĩ quæsito simplici,hoc modo,sed forma hypothetica,& potentia categorica:Motus æternus est,ergo motor est æternus,ab esse causæ fit regressus,motor æternus ẽ, ergo motus æternus,ergo hæc est causa propter quã motus æternus est,ab esse causæ,ad propter qd effectus,non autem ad esse,primo cœli.10.Tres motus sunt,ergo sunt tres magnitudines: Tunc fit regressus,sunt tres magnitudines,ergo hæc est causa propter quam tres magnitudines sunt.¶ In quæsito composito:Pro quo notandum,primo post.21.40.q demõnes ueræ, sunt in prima figura, & in primo modo,sunt affirmatiuæ,& non negatiuæ,& si sunt negatiuæ,reducuntur ad affirmatiuas:& si sunt ĩ alia figura reducuntur ad primam:si in alio modo, reducũtur ad primũ modum primæ figuræ,& sunt demonstrationes omnes,in quantum reducuntur ad primum primæ:Et dat causam,quia demonstrationes ex prædicatis,& subiectis per se,& de omni prædicata per se,& de omni,sunt necessaria,& modum affirmatiuũ requirunt,& ambabus affirmatiuis in uniuersalibus quod non potest fieri nisi ĩn Barbara, q est Primus modus primæ figuræ:Ex quo unum infero,dãdo modum faciendi regressum in primo primæ:Et do exemplum,ĩ primo primæ ĩ uniuersalib9,vñ ẽ reg'la, qđ regress9,ĩ primo primæ fit,& regula est in primo posterio.97.& secundo priorum cap.5.de syllogismo circulari,ex maiori conuersa primi syllogismi, conuersa cum conclusione inferre minorem,hoc est quod

Dubitatio in qua figura sit regressus.

Responsio Arist.

dicit Arist.conuerso medio,quia faciendo hanc regulam medium fit maior,& minor fit medium, Et do exemplum Aristotelis primo post.96.quandocunq stellæ non scintillant,prope sunt,planetæ omnes nõ scintillant ergo omnes planetæ prope sunt: Demonstratio quia,est ab esse effectus ipsi subiecto prænoto,ad esse causæ ignotum,inesse subiecto, fit regressus per regulam,conuersa maiori,quæ licet uniuersalis affirmatiua sit,potest tamen conuerti in se ipsam, cum sit in terminis conuertibilibus, omne quod est propè non scintillat,non scintillare erat medium,nũc est maior,prope esse erat maior,nunc est medium,sumatur conclusio pro minori,omnes planetæ sunt propè,concluditur sic,ergo omnes planetæ non scintillãt idest causa propter quam non scintillant planetæ,est propè esse: Dat aliud exemplum Arist. clarissimum. ¶ Quæres de causa ista.3.de anima.9.&.7.met.34. quælibet causa in rebus naturalibus,& quodlibet ẽs naturale debet eẽ actuale.i debet habere esse existentiæ,quia secundo post.13.est Accidens rei,non essentia,non quidditas, esse actuale materiæ primæ, quæ est causa ut diximus libro de anima,& primo de generatione.12.est accidens naturæ,& non essentia,& nõ quidditas: Aliud esse causæ,est esse quidditatis,quod notificatur per definitionem,& quia.1.phy.18.quãlibet essentiam insequuntur propria accidẽtia, habet etiam cum essentia esse accidentium propriorum.

¶ Secundò suppono,q in demonstratione quia de esse tantum,inuenitur esse existentiæ tantum,quia est,& non essentia.¶ Quæritur ergo,utrum inuenta causa, idest existentia sua notificata per effectum, possimus statim regredi tanquam per medium sufficiens ad notificandum propter quid effectus an nõ? Vel requiritur ultra existentiam notam demonstratiõe quia, negotiari,idest cognoscere essentiam,& accidentia propria causæ ad hoc ut sit medium proprium,& sufficiens ad notificandum propter quid effectus? ¶ Quidã ignari Logici dicunt,quod in dicto regressu sufficit causa notificata quò ad existentiam per demõstrationem quia,& non oportet amplius cognoscere essentiam causæ,& accidentia propria, ita q medium in demonstratione propter quid regressiua,tantum debet esse notum q sit,& non quid sit,& quare sit.

Dubit. pulchra.

Responsio prima logicastriũ.

¶ Dixerunt quidam alij,q ad cognoscendum propter quid effectus sufficit scire existentiam causæ tantum,sine q cognoscatur essentia causæ. ¶ Contra arguitur,quoniam mos est Ar.ut statim dicemus,q non subito cognita existentia demonstratione quia, fit regressus ad cognoscendum existentiam, & essentiam causæ.¶ Primò arguitur sic,res,seu præmissa scita qualiter ẽ scita,talem notitiam communis gignit, per se solum est nota,q est existens causa in demonstratione propter quid,ergo solum facit scientiam de existentia,& non de propter quid.¶ Secundò arguit, & demonstratiuè,& suppono duo,primo post.8.nõ solum requiritur scire causam,sed q sit causa in quantum causa,aliter non facit scientiam propter quid.

Secunda responsio modernorum.

Contra istorum responsi.

Primum argumentum.

Secundũ argu.demonstrat.

¶ Suppono secundò licet existentia,seu esse actuale requiritur ad actionem,tamen ratio propria agendi est ratio propria rei,licet ignis non sit causa calidi,nisi ut existens,tamen realiter non calefacit nisi existẽtia sua ¶ Quo stante, arguo demõstratiuè,causa nõ facit sciẽtiam nisi cognita in quantum causa,per primum præsuppositum,sed causa cum existentia propria,ergo debet cognosci cum existentia propria, quare sequitur contra istos non sufficere ad regressum,sola cognitione existentiæ causæ,sed requiritur post cognitionem existẽtię p demõnẽ,q a cognitiõe existẽtiæ eã,& cognita existẽtia fit mediũ sufficiẽs ad demõstrãdũ ꝓp quid.

tificat propter quid solum, & non nisi ex causa sua .i. ex præsentia solis, Sol præsens, ergo est cã propter quid illuminationis hodiernę, Sol præsens mediũ in hac demonstratione propter quid, est notum prima notitia, & non syllogismo: Prima notitia, quia apud sensum patet, uel inductione sensata, Exemplũ secundi, generationem esse, est notum, & non quare demonstratur inquantum est propter quid: Quare demonstratur demonstratione causæ tantum, ex causa sua propria .i. materia prima hoc modo, materia est ergo generatio est, hæc est causa propter quam generatio est medium in hac demonstratione, demonstratione quia præcedenti. ¶ Ex quo soluitur aliquorum uirorum argumentum hoc modo, destruendo demonstrationem propter quid, ex primo priorum cap. primo, & secundo priorum cap. 17. omnes syllogismi sunt ex notioribus: Quomodo ergo demõstratio propter quid, procedit ex causa quæ ẽ ignota esse, & si ignota est causa, non poterit notificare, ergo nõ solum non est demonstratio, sed nec etiam syllogismus. ¶ Solutio huius argumenti patet ex dictis, quoniam medium demonstrationis propter quid, ẽ ignotum, & notificatur demonstratione quia, & factum est notius propter quid effectus ignotum ad demonstrandum cuius demonstrationis propter quid, quæsitum est propter quid effectus solum, & non eẽ effectus, primo post. 95. in tex. Ar. & secundo post. cap. 31. demonstratio ista solum notificat propter quid, & non quia effectus, causa est, quia secundo post. primo q scita notificanda per demonstrationem debẽt esse ignota naturaliter, modo effectus nõ ẽ ignotum naturaliter, sed solum propter quid effectus est quæsitum, & ignotum naturaliter, ergo solum propter qd effectus notificatur per ipsum, & non esse effectus, ut differat ab utraq; demõne causæ, est, quia in qua quæsitum non est notificatum, & nõ propter quid, à simpliciter, in utrunq; notificatur.

Sol. arg. quò destruitur demõ propter quid.

¶ DE DEMONSTRATIONE potissima, seu simpliciter.

TErtia species demonstrationis in communi est demonstratio simpliciter, Et circa hanc, Primo declarantur nomina uaria illius, more solito: Et secũdo definitio eius explicabitur. ¶ Primo post. 95. & secundo cœli. 55. & primo physi. in prologo. & com. & in epit. de demonstratione, & primo post. 96. Vocatur demonstratio simpliciter, & dicunt quidam exponendo simpliciter, idest uniuersaliter, quia omne quæsitum absoluit uniuersale quod haberi potest .s. esse, & propter quid, omne enim quod sciri potest de re, sunt ista duo quæsita .s. esse, & causæ, simpliciter a fine suo primo post. 8. scientia simpliciter, hac demõne acquiritur ab hoc fine simpliciter demonstrato. ¶ Sed Auer. aliter exponit, quare ista scientia dicitur simpliciter, & dat unam causam, in dicto. 8. de demõne. ¶ Pro quo notandum est, q primo elenchorum cap. de fallacia, simpliciter q sine conditione temporis, uel loci, uel subiecti est tale, ut simpliciter albũ, omni loco, omni tempore, respectu uniuscuiusq; albi sine aliqua conditione particulari, temporis, loci, uel subiecti: Vnde oppositum est secundum quid, idest cum conditione particulari tali: ut æthiops est albus, non simpliciter, sed cum conditione particulari subiecti .s. secundum dentes, ergo albus non simpliciter sine conditione, sed respectu æthiopis. ¶ Secundo notandum est q Auer. in cõ. de definitione termini dicit q signum particulare analogum est illud quod absolute, & sine conditione est, & nominatur tale ex. 3. met. 3. substantia prima pars entis dicitur, & est ens absolute, sine aliqua conditione. ¶ Secunda species analoga, & non simpliciter absolute, & dicitur analogum cum conditione in loco dicto: Secunda species uniuersalis, & non simpliciter, sed cum conditione entis. ¶ Ex quo dat causam Au. q demonstratio simpliciter uocatur simpliciter à fine suo, qui dicitur simpliciter, quia prima pars scientiæ, est prima pars demõstrationis analogata, & ideo simpliciter .i. absolute dicitur, & est demonstratio sine conditione, ad differẽtiam quia, & propter qoid, quæ sunt species demonstratiõis, & sciæ, & ideo nõ simpliciter absolute, sed cum cõditiõe dicũtur demõnes, demõ quia, est demõstratio quia, & nõ simpliciter, ita alia dicitur esse demonstratio propter quid, & non simpliciter. ¶ Aliam dat causam Themi. primo post. cap. 48. & sumit ab Ar. primo. physi. 1. q principia sunt notiora simpliciter .i. naturaliter. ¶ Pro quo notãdum est, q. 2. poste. tex. c. 94. demõstratio simpliciter, etiã sua sciẽtia est simpliciter perfecta, quia insequitur ordinem naturæ, apud naturam, res est propter causam, demõ simpliciter facit scire cãm, & per primã causam. ¶ Ex quo dat causam The. q dicitur demõ simpliciter .i. naturaliter, quia insequitur opus naturæ, facit. n. scire rem, sicut ẽ apud naturam, insequitur opus naturæ, nõ modum cogitãdi nostrum, dicitur istamet. 2. poste. cap. 5. à Themi. demõ potissima, absolute potissima .i. perfectissima, inter alias species demõnis, ĩ hac re ipsemet ex locis distis Auer. q illa dicũtur absolute, quæ absoluũt nos ab omni quæsito .s. eẽ, & causæ. ¶ Sed errãt, quoniam absoluta. cõ. 8. primi post. dicũtur sine cõditione, demõ absoluta, & demõ simpliciter apud artifices sunt idem, primo physi. 4. cap. The. & quæsito. 8. ab Auer. demõstratio propria, quia facit propriã speciem sciẽtiæ, quæ ẽ simpliciter primo post. 8. est prima species demõnis quæ ẽ propriissima. ¶ Dicitur etiam in locis dictis, demõstratio cãæ, & eẽ, seu cãæ, & inuẽtionis, inuẽtio secundum trãslationem Arabicam inuẽtum esse, & inuẽtio idem sũt qd esse, & nominatur à fine, quia ista duo quæsita finaliter mõstrat .s. esse, & causæ. ¶ Primo post. 11. dicitur potẽtia definitio, & 2. post. 46. cã ẽ talis huius nominationis, qa 1. post. 39. & 41. est ista, ex qua mutata forma, & ordine, fit definitio. ¶ Definitur ipsa demõ simpliciter, & ponitur demõ loco generis, & in qua medium est cã, ut patet primo post. 18. ut differat à quia, conuertibilis, in qua cõuenit cũ oĩ genere demõnũ, primo post. 58. 59. & 86. Notũ nobis, & natura, pri. post. 12. Natura, quia ponit ĩ esse: Nobis, qa sensata est, per quod differt à demõne propter quid, in qua medium aliquãdo notificatur, cuius quæsitum ẽ esse effectus, & propter quid effectus, ad differẽtiam utriusq; demõstrationis, quia quæsitum notificat eẽ, & demõ propter quid, quæ tãtum notificat propter qd, ipsa uerò demõ simpliciter absoluit utrũq;.

Varia nomina demõnis potissimæ.

Opi. quorundam quare dicitur simpliciter.

Op. Aue. quare demõ potissima dicitur simpliciter.

Nota q definitio capitur simpliciter.

Opi. The. quare demõ simpliciter dicitur simpliciter.

A Th. dicitur etiam demõ potissima.

Demõst. simpliciter dicitur causæ, & eẽ, & causæ, & et inuẽtionis.

Quid significat ĩuentio

Nominatur etiam ipsa demõ simpliciter, potentia definit.

Definitio demõnis simpliciter, seu potissimæ qualis est.

DE REGRESSV QVID EST secũdum Ar. & Au. & quomodo. fit apud eos.

REstat dicere mõ, primo qd ẽ regressus uerus apud Ar. Et. 2. qũo fit. ¶ Quò ad primũ dico, q apud Ar. pri. post. cap. 10. Regressus ẽ processus artificiaļis, sciẽtificus, mõstratio ad ĩuicẽ effectus cũ cã, cõuerso medio cũ maiore, nõ codẽ mõ demõnis, nec ad eãdẽ eẽ q̃siti: Primò dr̃ ꝓcessus artificialis, qa solũ ĩtẽdimus de isto q inuat artes, nõ ocioso, & uulgari, qualis ẽ ille ĩtiquorũ pri. post. tex. cõ. 38. ã ẽ qa a. est mõ ut ibi. d. Ar. ãbo processus, primus, & secũdus, ꝓpter qd demõnes sunt, & ambo faciũt sciam: Prim⁹. qa, & secũdus ꝓꝓ qd. ¶ Quia ergo finis ẽ scia, dr̃ esse

Nota qdẽ regressus, secundum Ar. et Au. & quõ fit secundum eos.

processus scientificus à fine suo. ¶ Monstratio adinuicem, causæ per effectum, & econuerso, demonstratur. finis eius, finis enim in hoc regressu, hic est, quia cum principaliter intendimus propter quid effectus, quod non potest haberi nisi ex sua causa, quæ causa ē ignota, & ideo oportet necessario in artibus, primo ex esse, effectus, demonstrare esse causæ: deinde ex esse causæ, demonstrare propter quid, ergo adinuicem monstratio causæ prius per effectum, & deinde per effectum per causam, cōuerso proprio necessario medio, fiat .a. de .a. Medium in prima demonstratione, est effectus à causa: In secunda fit, conuerso .a. fit medium, & medium fit .a. non eodem modo monstrandi specifice, & distinctim dicimus: Non eodem modo, quia hoc genus monstrandi non esset artificiale: Ars enim non utitur duobus instrumentis similibus, ad unum effectum: Nec ad eandem eē quæsiti .i. si effectus mōstrat causam in primo processu, in secundo uerò causa non monstrat effectum esse, non adinuicem sub eadē re quæsiti .i. sub esse, nam monstrat esse quæsiti quia erat de nouo, sed non sub alio modo quæsiti .i. sub quæsito propter quid. ¶ Ex quo unum infertur, istum regressum non esse uere circulum: Nam circulus uere uenit ab eodem in idem, sed uenit in forma trianguli, hoc modo, uenit ab esse effectus, ad esse causæ, reuertitur ab esse causæ, & non ad esse effectus, sed ad propter quid, ideo non facit uere circulum, quia non ab eodem in idem, sed reuertitur ad aliud quæsitum .s. ad propter quid effectus, ideo facit figuram triangularē, & non facit figuram circularem.

Nota quæso hoc pulchrum, quod regressus nō dicitur circulus cum faciat figurā triangularem.

¶ Quæritur nunc, si artificialis est, & habet finem certum, & utilitatem, quis est finis principalis eius? ¶ Respōdetur breuiter, & laconice, quod Regressus a quo utilis, & artificialis dicitur, habet scientiam perfectam, & certam, per causam rerum, idest effectuum, & quod hoc sit uerū probatur, in demonstratione quia, ex esse effectus cognoscitur esse causæ, quo notificato, cognoscitur propter quid effectus, scire ergo propter quid effectus, per causam ultimam acquisibilem in tali processu, sed ultimo modo perfectionis, est finis principalis, primo ethi. cap. primo: ergo scire rem per causam perfecte, et recte, est finis principalis regressus, & probo auctoritate Arist. primo physico. primo, Finis in hac scientia, & in hoc processu regressiuo principalis, est habere scientiam perfectam rerum naturalium, & eas per principia, & elementa, quæ principia, causæ, & elementa sunt ignota esse, tex. 5. ex notiori habent esse compositorum effectuum nobis notorum, modò iste regressus, processus à cōpositis affectibus notioribus nobis ad esse, causarum: Ex quo noto, notificamus propter quid effectuum notorum nobis, & in isto processu, Arist. finem principalem posuit, scientiam perfectam per causam, & hoc quod dicit Auerro. octauo physicorū. comment. 9 e. cum istæ duæ uiæ scilicet quia, & propter quid coniunctæ, tunc scientia fit certior, ergo finis harum duarum uiarum .i. regressus, est scientia certa: Additur minuit sed pri. post. 1 1. & . 1 7 9. Scientia certa, ē per causam habere propter quid finis huius.

Dub. quis est finis principalis regressus.

Responsia

Nota quod finis regressus ē sciā perfecta.

Interrogatio prima

¶ Quæres tu, potest ne fieri regressus alio modo quam per demonstrationem quia, unum processum, & per alterum processum propter quid?

Aliquorū responsio.

¶ Respōdet quis, quod potest fieri ex duobus existentibus, demonstratione simpliciter istum modum dicit Aristote. esse impossibilem contra antiquos primo poste. 1 3. ut supra diffuse dixi.

Confutatur

Interrogatio secūda

¶ Dicet quis, potest ne fieri quod ambo processus sint demonstrationes quia? ¶ Respondetur quod iste modus est ociosus, & non artificialis, Et probo, demonstratio quia (per differentiam datam supra) solum esse causæ notificat, & non solum, sed finis regressus, est scire propter quid, ergo est ociosus, cum careat fine principali. Probatur secundò, quia secundus illius sufficeret, & una demonstratio quia, sufficit ad demonstrandum esse causæ, & altera est superflua, ergo regressus ex duabus demonstrationibus, quia est ociosus, & uanus.

Responsio

Interrog. tertia.

¶ Tertiò quæres, potest ne fieri regressus ex ambabus demonstrationibus existētibus, demonstratione propter quid? Respondet, quod nec iste modus est possibilis, quoniam demonstratio propter quid solum notificat propter quid causam rerum, & ad sciendum sufficit una demonstratio propter quid, & sic altera erit superflua.

Responsio

Interrog. quarta.

¶ Quartò, queres potest ne fieri regressus, ex una demonstratione simpliciter, & ex alia existente quia? ¶ Respondetur, quod iste modus etiam est uanus, quia demonstratio quia superfluit, nam ambæ ad notificandum effectum, aut ad notificandum causam, non ad notificādum causā, quia per se nota nobis, & naturæ, omnimodo demonstratione simpliciter, non etiam ad notificandum effectum, quia potest sciri de effectu, aut est esse, aut causæ, aut utrunque notificat demonstratio simpliciter, ergo demonstratio quia est superflua.

Responsio

¶ Restat ergo ut sint uani alij modi, sed solum iste modus unus artificialis est .s. ut unus sit demonstratio quia, & alter propter quid, quod propter quid, illud artificiale, & bonum, ergo bene artificialiter acquiritur finis artificialis, ergo regressus est bonus, & artificialis: Minorem ex dictis collige, ex esse effectus notificamus esse cāæ ignoræ: ex quo notificato acquirimus propter quid effectus ignotum, quia est finis principalis.

Propria opi. circa regressum quō fiat.

¶ Quæres .5. si regressus est necessarius, ex una demōstratione quia, & altera propter quid, est ne ordo ut una sit prior, & altera posterior? ¶ Respondetur, quod est ordo necessarius inter ipsas demonstrationes, quoniam prima ī ordine debet esse demonstratio quia, secunda uerò ē demonstratio propter quid, & quod hoc sit uerum probatur dupliciter, scilicet rōne, & auctoritate.

Interrog. quinta

Responsio

¶ Quoniam si demonstratio, quia non præcederet, tunc demonstratio quia, in regressu superflueret: Et probat consequentia, quoniam si demonstratio quia faceret aliquid, post demonstrationem propter quid, aut notificat causam, aut effectum, non effectum, quia esse effectus est notum, & nota non notificantur demonstratione non propter quid, quia propter quid notificat causam tantum, ergo nihil potest notificare, non de causa, quia causa aut est nota, aut ignota, si ignota, ignotum non potest notificare aliquid, ergo demonstratio quam facis procedere, quæ est demonstratio propter quid, non erit demonstratio, si erit nota notificabitur demonstratione, ergo demōstratio post demonstrationem causæ tantum, nihil notificare poterit, & erit ociosa, sed si præcedit, acquirit finem artificialem, ergo artificialiter ordinata erit præcedens. Quod acquirat principalem finem patet, si enim præcederet, notificabit esse causæ ignotum, quo notificato, demonstratio causæ postea notificabit propter quid effectus.

Ratio.

¶ In primo post. primo & .3. 6. physic. 5 3. habetur etiam clare in Auer. & Arist. quod isto processu: Primò demonstratione quia, demonstratur inuentio causæ, idest esse: Secundo ex causa notificata, & inuenta, demonstratione causæ potest demonstrari propter quid effectus, sed clare habetur primo physi. in secundo tex. dicit. uia innata, unde incipit, dicit incipit à nobis notis, ignotis naturæ, quæ composita sunt, et accidentia compositorum, tex. 3. & undit ad faciendū nota nobis prima elementa, & causas, quæ ignota nobis sunt, & nota naturæ, quibus notificatis, postea in tex. primo acquirimus scientiam perfectam rerum naturalium

Auctoritas

qd. Dicūt alij, nō sufficit cognoscerē cām existētiæ ad regressum, sed requiritur, φ sit definitio. *Dubitatio* ¶ Si quæras quo instrumento negotiamur hoc, & cognoscimus esse definitionem, & φ sit definitio? *Solutio. eorundem* ¶ Respondent, Postq̄ scimus existere per demonstrationem, quia cognoscimus esse definitionem, compositione, & diuisione. *Contra eosdem.* Est error purus: quia secundo post. 69. compositio, & diuisio non faciunt scire definitionem, sed solum partes uenantur, ut dixit totiēs. *Secunda ratio.* ¶ Secundo si hæc conditio requireretur, ergo Arist. diminutus: in primo post. narrans conditiones medij demonstratiui nullam mentionem fecit φ debet cognosci ut definitio: Ex quibus arguo, illud non est de conditione medij demonstratiui quod non ponitur in definitione eius: primo post. definiendo medium demonstratiuū non ponit hoc, sed solum quid sit causa per se, in quantum ipsum, non ponit φ sit definitio. *Tertia rō* ¶ Arguo. 3. si hoc esset uerum, ergo demonstratio posset facere scire definitionem, & non quæsitum, quod Ar. in secundo post. 12. probat tanq̄ falsissimum, quia quæsitum quid definitionis, in quantum definitio, quæsita demonstrationis esse, & propter quid: consequentiā probo, qualis est scientia causæ & medij talis est scia conclusionis, sed per se scitur, ut definitio, ergo scitum in conclusione, ut quid, & ut definitio. *quarta rō* ¶ Vltimo uolo probare φ demonstratio non poterat facere scire definitionem, probo hoc, quia in cōclusione, quid nō sumitur, nisi præmissa, & medio sumpto in quid, sed sumere præmissas, & medium est impossibile, quia peteretur principium, ut dicit in. 91. c. Impossibile ē præmissas demonstratiuas cognoscere mediū ut qd ut definitio quæsiti, non solum conditio non necessaria. *Vera responsio.* ¶ Pro solutione notandum φ aliud est cognoscere causam ut definitio quæsiti, quia hoc est falsum, ut rationes factæ probant, & aliud est cognoscere essentiam causæ per definitionem suam, non referendo ad ipsum quæsitum. ¶ Quo stante ponitur hæc cōclusio responsiua: In demonstratione propter quid regrediendo, non sufficit cognoscere existentiam causæ solum, contra primos: sed requiritur cognoscere essentiā causæ per definitionem: Dictum est, & cognita existentia, & essentia causæ, nunc cognoscitur causa in quantum causa, & tunc erit sufficiens medium ad regressum, & demonstrationem propter quid. ¶ Ista conclusio [illegible] probata tribus rationibus: Restat probare ipsam, auct. Ar. qui faciēs regressum semper seruat hunc morem: probatur inductione in 8. phy. quia demonstratione quia, esse motus æternus cognouit existentiam [illegible] non statim cognita existentia regreditur, quia non erat medium sufficiens ad demonstrandum propter quid effectus, sed declarat prius essentiam motoris æterni, esse impartibilem, inalterabilem, impassibilem, immobilem, qua declarata, postea [illegible] regreditur, & dat propter quid motus æterni, in. 3. de anima ex operationibus inuenit intellectum possibilem, & agentem, & non regreditur statim ex existētia cognita, sed declarat prius essentiā utriusq̄, qua declarata, re[gred]itur, & dat propter quid, in pº. phy. ex operationibus inuenta existētia materiæ ex esse generationis, non statim regreditur ad propter quid eius, sed declarat essentiam, qua declarata, in libro de generatione, dat propter quid ipsius generationis: Et in. 4. cœli inuenta existentia naturæ grauis, & leuis, ex motu sursum, & deorsum, non statim regreditur, sed in. 24. cœli ex esse motus circularis non statim regredit, sed declarata prius existentia huius naturæ in secūdo lib. 17. regreditur ad demonstrandum propter quid istius motus: Quare concludatis nō posse fieri regressum nisi cognita existentia causæ demōne quia, & deinde cognita sua existentia regreditur. *Dubitatio* ¶ Sed quæres, quo instrumento utatur ad cognoscendū essentiā? *Solutio.* ¶ Dicatis definitiue, nam primo top. 4. instrumentū propriū notificans essentiā, rei ē definitio. *Dubitatio* ¶ Quæritē, iterū istā definitionē quo instrumento uenabimur? *Solutio.* ¶ Respōdeatis clare, non potest dari regula determinata ad hoc: Cā ē, quia pri. ethicorū. 2. 2. met. 15. quælibet materia, & essentia cognoscenda, diuersat in artibus. i. hēt ꝓpriū instrumentū, & nō oēs definitiones habēt unū instrumētū: Iō dicatis, īstrumētū erit illud quod patit essentia naturæ cognoscēdæ, qd iudicare quātū, & quale sit, pertinet ad peritū artificē, ut toties diximus: Restat i hac re, unū difficillimū dubiū, secūdo post. cap. 11. cāæ, qdā cōuertunt cū effectu, qdā nō, sed effectus infert cām, & nō econtrario. *Dubit.* ¶ Quæro, Regressus in qbus causis & effectibus fit, *In quibus causis, & effectibus fit regressus.* q cōuertunt ad inuicē, an inter cām & effectū, q nō cōuertunt adinuicē. ¶ Dicatis clare cū Ar. pri. poste. 97. φ regressus nō fit, nisi inter cām, & effectū cōuertibilē, ut clare. d. Ar. t. loco dicto, si cā cōuertit cū effectu, possunt mōstrari adinuicē, si uerò nō cōuertit fit demō qa tm̄. i. effectus mōstrat cām, sed nō econtrario. *Solutio.* Au. in. 1. c. d. φ solū fit demō inuentionis: Them. ēt cap. 27. idē. d. & Au. in comētatione magna in isto loco. d. ad demōnem circularē requirit hæc cōditio, ut cā cū effectu cōuertat, & dat cām, qa si cōuertunt adinuicē effectus, & cā, effectus declarat qa cāæ, & cā demonstrat propter quid effectus, si non conuertuntur, & effectus monstrat causam est demonstratio quia, si uerò cā infert effectum, & non econtrario est demō causæ: In hnt epii. demonstrationis repetit idem, si effectus conuertatur cū cā, est demōstratio circularis: Si uerò nec effectus causam infert, nec cā effectum, nulla demonstratio est: Si uerò effectus monstrat causam, & non econtrario, est demō quia: Exemplum, fumus est, ergo ignis, sed non econtra demō. quia, nec propter quid, nec regressus: si uerò causa infert effectum, & non econtrario, demonstratio causæ tantū, nec quia, nec regressus: Exemplum, Sol est, ergo illuminatio est, causa infert effectum, sed nō econtrario, quia illuminatio potest prouenire ab igne, primo poste. 34. & Themist. & Au. Sumunt contra antiquos demōnem circularē non posse fieri, nisi in terminis inconuertibilibus, secundo post. 66. Clare Au. Ar. & Them. dicunt, si causa non conuertitur cum effectu, solum syllogismus quia, non propter quid, nec regressus, primo post. [illegible] demonstrationis procedere debere ex conuertibilibus: Vnde si causa cum effectu non conuertitur, ergo non erit regressus demonstratiuus de quo loquimur, & dat causam Themistius secundo posteriō. tertio, quia medium demonstrationis semper [illegible] causam, ut inferat nō conuertibilem, non semper idem? Ideo non facit regressum demonstratiuum: Quare dicamus clare, quod apud Aristot. regressus demonstratiuus non potest fieri nisi inter causam, & effectum conuertibilem. *Secundū Ar. Au. et Them. regressus datur tantū in terminis conuertibilibus.* ¶ Sed dubitabis tu, secundo posterio. 13. 14. habetur quod causæ agentes, & materiales non reciprocant, nec cum effectibus conuertuntur, & tñ philosophia naturalis oēs fere regressus suos facit ex cā efficiēti, & materiali, ergo regressus oīs nō erit demōstratiuus. *Dubitatio* ¶ Ad hoc respōdet Au. 2. post. 66 Cā efficiēs, & malis, pōt considerari cum suo subiecto ꝓprio, & cum suis subiectis ꝓprijs in particulari: Si considerat, cū suo subiecto i uniuersali, tūc tm̄ i terminis cōuertit cā, quia cuſæ naturales efficiētes *Responsio*

sunt

sunt per se determinatæ, patet pri.phy si.ä.52.ad.57. Nam non fit quodlibet ex quolibet, sed determinatū ex determinato per se, & per se proprium ex proprio manifesto, Exemplum Materia prima cum materia generabili subiecto proprio conuertitur, si materia ē res generabilis est, si res generabilis est, materia ē Secundo modo potest comparari causa efficiens, & materialis ad subiecta particularia, & per accidēs, ut materia ad generabile efficiens naturale, ad hoc particulare, sumendo hoc modo, differentia est inter generabilia, & ipsa æterna: Valet enim, homo est, ergo materia est, sed non ualet, materia est, ergo homo est.

¶ Quo stante, clare dicatis, quando Ari. dicit, Causa materialis, & efficiens non conuertitur, & non intendit comparare ipsam ad subiectum suum uniuersale, quia in hoc conuenit cum æternis. ¶ Ad argumentū, ad formam, Demonstrationes naturales sunt p cām agentem, & materialem, quoniam conuertuntur cū suo causato. ¶ Dicatis, q conuertuntur cum causato uniuersali, & de isto est demonstratio, & non conuertuntur cum causatis particularibus, de quibus non ē

Dubitatio demonstratio. ¶ Quæres secundo in fine epitom. & secundo post. cap. 25. & primo post. 96. dicit Auer. & Arist. Si causa non conuertitur cum effectu, Si ab effectu, est demonstratio quia: Si a causa, est demonstratio causæ, ergo demonstratio quia, & cāæ, ex non conuertibilibus est, quod est contra dicta, ut etiam patet primo post. 51. & 54. ¶ Dicatis clare, q demōnem uocat per accidens, & æquiuoce primo post. 94.

Solutio. in digressione primi post. 19. c. Demonstrationes q̄ non ex ppriis, neq; ex uniuersalib⁹. i. cōuertibilibus sunt, demonstrationes per accidens, & æquiuocè. Dat causam. 2. post. 96. Auer. 65. quia non habet conditiones uniuersales, idest conuertibiles necessario de-

Vltima dubitatio. claratæ in pri. post. 16. ¶ Quæres ultimo, Iste regressus cui arti consuetus: & cui arti proprius est? ¶ Di-

Solutio. catis, q consuetus, & proprius est, arti naturali, non mathematicæ, uel raro, propter primum dictum Ar. in pri. phy. dans uiam toti arti naturali propriā. Dixit, per princia cognoscimus causas rerum naturaliū tex. primo, quæ principia ignota esse cognoscuntur per esse illarum, tex. secundo &. 3. Et iste est Regressus, ergo Regressus uia est appropriata, & uia assueta naturali arti: Idem habetis ab Au. 2. phy. 53. dicente, esse uiam consuetam naturali arti primo post. 77. in fine commenti: ut plurimum fit in naturali accidat ea usam huius pri. phy si. 2. Regressus illi arti necessarius ē in qua causæ sunt ignotæ esse nobis, in naturali sciētia causæ sunt substantiæ, primo de anima. 65. insensatæ, & ideo nobis ignotæ, ergo regressus utilis est, et necessarius ad naturalem artem: in mathematicis, causæ sunt nobis notæ, ergo regressus non necessarius ē.

Resoluta determinatio. ¶ Ex quibus omnibus quæ diximus colligatis: Dicimus, Regressum demonstratiuum dari, quod est contra negantes ipsum: Ideo āmbobus processibus demōnis simpliciter contra antiquos ad hunc finem principalem, ad hoc ut habeatur cognitio propter quid rerum perfecta, primo processu existente quia, secundo propter quid, in diuerso genere monstrandi, & ī diuerso genere quæsitorum, in causis conuertibilibus tantum, consuetum appropriatum arti naturali.

FINIS.

A B C
Omnes Sunt Duerniones.

¶ Neapo. Apud Mathiam Cancerem sumptibus Ioa. Mariæ Scoti D. Amadei. F. Mense Septembris Anno à Christo nato M. D. LVII.

IOANNIS BAPTISTAE ARIANI GRAVINATIS AD LECTOREM

Si cupis (o Lector) Logicæ florescere chartis.
Nostri Gometij qui bene pandit opus
Ipse legas ut Aristotelis cognoscere possis
Omnia quæ in libris sunt documenta suis,

Hoc opus eximium Faluo preciosius auro
Sat memoranda quidem, continet atque noua
Multa docens cunctos quæ cedro digna perextāt
Hoc ideò (Lector) perlege tutus eme.

